

AVROPA İTTİFAQI SÜLH PROSESİNDƏ YENİDƏN FƏALLAŞIB

BRÜSSEL FORMATINDA ALTINCI CƏHD

Bu gün Brüsseldə ən yüksək səviyyədə növbəti üçtərəfli görüş olacaq. Görüş ərəfəsində erməni separatçılarının təxribatları artıb. Azərbaycanın Qarabağda qanunsuz silahlı birləşmələrə qarşı hərəkətə keçmə vaxtı əvvəlkilərdən daha yaxın görünür.

REAL DƏYƏRLƏNDİRMƏLƏRƏ ƏSASLANAN MÖVQE

Azərbaycan tərəfinin "Qarabağda münaqişə bitib" mövqeyi nəzəri mülahizələrə deyil, real dəyərləndirmələrə, regiondakı nizamın dəyişməsinə əsaslanan argument toplusunun tərkib hissəsidir. Münaqişənin bitməsinə Qərb də, Rusiya da qəbul edir, lakin Azərbaycanla Ermənistan arasında mübahisəli məsələlərin qalması onların əl-qolunu açır.

AZƏRBAYCANIN ÇƏKİNDİRMƏ QÜVVƏSİ

Hərbi maşını Azərbaycanın çəkəndirmə qüvvəsidir. Heç kimə sirr deyil ki, Azərbaycan Ermənistanla sərhədlərin delimitasiyası şərtlərinin İrəvan tərəfindən qəbul edilməməsi zamanı sərhəddə, daxili təhlükəsizlik məsələlərinin rəvan getməsi üçün isə Qarabağda paralel əməliyyat apara biləcək gücə sahibdir.

SƏHİFƏ 4-DƏ

HƏMYERLİMİZ ÖZ HƏYAT TƏCRÜBƏSİNDƏN DANIŞIR

"İSVEÇDƏ 180 ŞİRKƏTƏ İŞ ÜÇÜN MÜRACİƏT ETMİŞDİM"

Daha yaxşı təhsil almaq, sonra qayıdıb ölkəmizdə işləmək niyyəti ilə İsveçə gedir. Arzusunda olduğu yaxşı təhsili alır, sonra iş həyatına başlayır. 2 dəfə Azərbaycana qayıtmaq şansı yaranır, amma hər birində maneə çıxır. Düşünür ki, qismət İsveçdə qalmaq imiş. Müsahibimiz 31 ildir İsveçdə yaşayan, bu ölkədə şirkətlər qrupu üzrə baş mühasibatlıq sahəsində konsaltinq xidməti göstərən azərbaycanlı Hikmət Rzasoydur.

O, İsveçin Höteborq Universitetində beynəlxalq idarəetmə üzrə magistratura oxuyub. Ardınca, həmin universitetdə beynəlxalq mühasibatlıq üzrə daha bir magistr təhsili alıb.

SƏHİFƏ 8-9-DA

ÖMÜRLƏRİ ANA BƏTNİNDƏ BİTƏN QIZLAR

Azərbaycan gəndər əsaslı cins seçiminə görə dünyada birinci yerdədir. Ölkəmizdə doğulan 100 qıza 112 oğlan düşür. Yəni, ölkəmizdə qızların sayı azalır, oğlanlar çoxalır.

SƏHİFƏ 12-DƏ

AZƏRBAYCANLI FUTBOLÇULARIN TÜRKİYƏYƏ YOLU AÇILIR

TFF İdarə Heyətinin iyunun sonlarında qəbul etdiyi qərara görə, klublar növbəti mövsüm bir neçə türk ölkəsindən olan bir futbolçunu yerli statusda oynada bilərlər.

SƏHİFƏ 16-DA

İKİ CÜMLƏLİK BƏYANATIN BÖYÜK GÜCÜ

— Ərdoğanın Vilnüsdəki bəyanatı Azərbaycanda hərbi varlığı ilə bağlı xəyallara qapılmaması üçün Moskvaya açıq və qəti şəkildə ünvanlanmış mesaj idi. Bu bəyanatda verilən sözlərin tutulması, imzalara hörmət edilməsinin vacibliyi xüsusi qabardılır.

SƏHİFƏ 5-DƏ

TƏDARÜKÜ AĞDAM-XANKƏNDİ YOLUYLA QARŞILAYIN

— Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə məxsus avtomobillərin humanitar məqsədlərlə Laçın sərhəd buraxılış məntəqəsindən ikitərəfli keçidinə icazə verilib. Lakin təşkilata bir müddət əvvəl aşkarlanan xoşagəlməz hallarla bağlı son xəbərdarlıq edilib.

SƏHİFƏ 2-DƏ

TARİXİ BİNAYA MÜASİR YAMAQ?

— Lənkəran şəhərində yerləşən Dairəvi qalada aparılan işlər narazılıqlara səbəb olub. Tarixi qalanın damının müasir dəmir örtüklə örtülməsi birmənalı qarşılanmayıb. Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti isə narahatlıq üçün əsas görmür.

SƏHİFƏ 15-DƏ

Milli Məclisin növbədənənar sessiyası başa çatıb

Milli Məclisin növbədənənar sessiyası başa çatıb. “Report”-un xəbərinə görə, son iclasda Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, növbədənənar sessiya müddətində 9 iclas keçirilib, 90 qanun və qərar qəbul edilib.

Spiker qeyd edib ki, növbədənənar sessiya dövründə Milli Məclisdə iki dinləmə keçirilib: “Onlardan biri ölkəmizdə uşaq hüquqlarına, digəri isə Qərbi Azərbaycanın tarixi və mədəni irsi ilə bağlı məsələlərə həsr edilib. İyun ayının 6-dan bu günə qədər, yəni bir ay 8 gün ərzində Milli Məclisin 39 deputatı 16 xarici ölkəyə 51 səfər həyata keçirib. 7 xarici ölkənin və 3 beynəlxalq təşkilatın nümayəndə heyətləri Milli Məclisdə qəbul edilib”.

Bununla da Milli Məclisin deputatları tətilə çıxıb. Parlamentin üzvləri iyulun 15-dən avqustun 30-dək istirahətdə olacaqlar.

SOCAR “Qalatasaray”ın enerji sponsorudur

Türkiyənin ən böyük birbaşa xarici investoru olan Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) 2023-2024-cü il mövsümündə “Qalatasaray”ın enerji sponsoru və avrokubok oyunlarında kişilərdən ibarət futbol komandasının forma sponsoru olub.

“Report” xəbər verir ki, “SOCAR Türkiyə”, “Qalatasaray” İdman Klubu və “Qalatasaray Sportif A.Ş.” arasında imzalanan müqaviləyə əsasən, “Qalatasaray” futbol komandası 2023-2024-cü il mövsümündə UEFA çərçivəsində təşkil olunacaq bütün rəsmi yarışlarda (Çempionlar Liqası, Avropa Liqası və Konfrans Liqası daxil olmaqla) SOCAR loqosu ilə çıxış edəcək.

SOCAR, həmçinin mediada “Qalatasaray Futbol Komandasının Enerji Sponsoru” ifadəsindən istifadə etmək hüququna da sahib olub.

TƏDARÜKÜ AĞDAM-XANKƏNDİ YOLUYLA QARŞILAYIN

Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə məxsus avtomobillərin humanitar məqsədlərlə Laçın sərhəd buraxılış məntəqəsindən ikitərəfli keçidinə yenidən icazə verilib. Lakin təşkilata bir müddət əvvəl aşkarlanan xoşagəlməz hallarla bağlı son xəbərdarlıq edilib.

Bir neçə gün əvvəl Laçın yolundan “humanitar” məqsədlər üçün istifadə edən Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə (BQXX) məxsus avtomobillərdə qaçaqmalçılıq hallarının aşkarlandığına dair məlumatlar yayıldı. Bu faktlar Azərbaycan tərəfindən rəsmiləşdirildəndən sonra, faktı beynəlxalq təşkilat özü də təsdiqlədi. Məsələ rəsmi Bakı ilə BQXX arasında yenidən müzakirə edilib.

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov BQXX-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyinin rəhbəri Draqana Kojiçlə görüşüb, Azərbaycan tərəfinin Ağdam-Xankəndi yolundan istifadə etməklə yardım göstərmək imkanının mövcud olduğu bir daha xatırlanıb. Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyindən bildirilib.

Görüş zamanı, Azərbaycanla BQXX arasında əməkdaşlıq məsələləri, Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsində yaranmış son vəziyyət, habelə BQXX-nin Azərbaycanın Xankəndi şəhərində fəaliyyəti məsələləri müzakirə olunub.

BAKININ HAQLI İRADLARI

C.Bayramov Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsinin fəaliyyəti ilə bağlı yaranmış son vəziyyətlə əlaqədar bildirib ki, 15 iyun tarixində məntəqənin atəşə tutulması ilə yanaşı, erməniəsilli sürücülərin Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə məxsus nəqliyyat vasitələrində qaçaqmalçılıq məhsullarını Azərbaycana gətirmək söyləri Ermənistan tərəfinin Azərbaycanın suverenliyinə müdaxilə edən cəhdlərdən və qeyri-qanuni fəaliyyətlərdən əl çəkmək niyyətinin olmadığını göstərir.

BQXX-nin 11 iyul tarixli açıqlamasında bəyan edilməmiş məhsulların keçirilməsi fəaliyyətlərini dəstəkləmədiyini diqqətə çatdırmasının və belə yükləri daşıyan nəqliyyat vasitələrinin sürücülərinin xidməti müqavilələrinə xitam verilməsinin qeydə alındığı və təqdirəlayiq olduğu bildirilib.

Gələcəkdə bu kimi halların qarşısının alınmasının zəruri olduğu vurğulanıb.

SƏRHƏD MƏNTƏQƏSİNDƏN YENİDƏN KEÇİD MÜMKÜNDÜR

Aparılmış müzakirələr zamanı, zəruri qaydalara riayət etməklə, BQXX vasitəsilə erməni sakinlərin tibbi məqsədlər üçün sərhəd məntəqəsindən keçidinin davam etməsinin mümkünüyü C.Bayramov tərəfindən bildirilib. Erməni sakinlərin tədarük

ehtiyaclarına gəldikdə, Azərbaycan tərəfinin Ağdam-Xankəndi yolundan istifadə etməklə yardım göstərmək imkanının mövcud olduğu bir daha xatırlanıb. Görüş zamanı, həmçinin digər qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

İCTİMAİ NARAZILIQ

Qeydə alınan xoşagəlməz faktlar Azərbaycan ictimaiyyətində də ciddi narazılıq doğurub. Məsələ Milli Məclisdə də qaldırılıb.

Millət vəkili Vüqar İskəndərov çıxışı zamanı bildirib ki, BQXX-nin Xankəndi şöbəsinin fəaliyyəti, nə beynəlxalq hüquqa, nə də komitənin özünün nizamnaməsinə uyğundur.

Deputat bildirib ki, 150 ildən çox yaşı olan həmin təşkilat münafişə qurbanlarının müdafiəsi və onlara yardım göstərilməsini qarşısına məqsəd qoymasına baxmayaraq Azərbaycana gələnlər münafişə qurbanlarını kənara qoyub, münafişə törədənərlə əlbir olub qaçaqmalçılıqla məşğul olur.

“Təşkilat unudur ki, Azərbaycanın suveren ərazisində fəaliyyət göstərir. Hələ də ərazimizə irəvanlılar gəlib-gedir. Rəsmi Bakı dəfələrlə təşkilata fəaliyyətini ölkəmizlə koordinasiya şəkildə olmasını deyib. Onlara Xankəndi və digər yerlərə Bakıdan gəlib-gətmələri bildirilib. Təəssüf ki, hələ də bu təşkilat həmin təklifləri qulaqardına vurur. Ümid edirik ki, qanunazidd hərəkət edənlərə qarşı ölçü götürüləcək. Unutmasınlar ki, qanunu pozanlar cəzalarını mütləq alacaqlar”, - V.İskəndərov əlavə edib.

Qeyd edək ki, iyulun 14-də Azərbaycan Respublikasının Qarabağ bölgəsində yaşayan, tibbi yardıma ehtiyacı olan erməni əsilli vətəndaş BQXX vasitəçiliyi və Azərbaycan dövlətinin nəzarəti altında Gorus-Xankəndi istiqamətində, “Laçın” sərhəd-buraxılış məntəqəsində sərhədi keçib. Məlumatla görə, azərbaycanlı həkimlər sərhəd-keçid məntəqəsində olub və BQXX ilə əməkdaşlıq edərək, tibbi təxliyə prosesinin təmin olunmasına kömək ediblər. Bununla bağlı yayılan videoda erməni qadının Azərbaycan sərhədcilərinə təşəkkür etməsi də əks olunub.

REKORD BÜDCƏ, SABİT MANAT, AZALAN BORC

2023-cü ilin 6 ayının yekunları qarşıya qoyulan hədəflərə çatmaq istiqamətində nikbin proqnozlar verməyə əsas yaradır. Xarici borcumuz azalıb, rekord büdcə formalaşmış, qeyri-neft sektoru inkişaf edib, 10 milyardlıq profisit qeydə alınıb.

BƏXTİYAR MƏMMƏDLİ
bextiyarmemmedli@kaspi.az

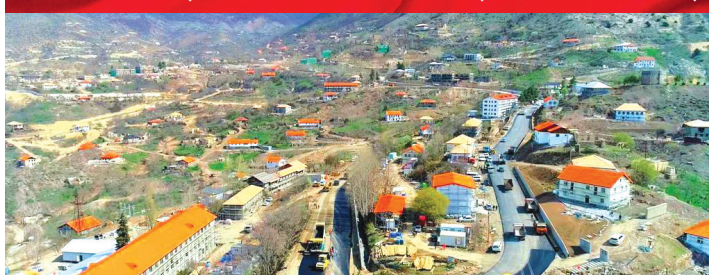
İyulun 11-də Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2023-cü ilin altı ayının sosial-iqtisadi yekunlarına həsr olunmuş müşavirə keçirilib. Müşavirədə bu ilin altı ayında əsas istiqamətin ölkənin dayanıqlı inkişafının təmin edilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafı, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun bərpası, iqtisadi və sosial sahələrdə islahatların davam etdirilməsi olduğu qeyd edilib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, bütövlükdə altı ay ərzində iqtisadiyyatımız inkişaf edib, halbuki mütləq rəqəmlər o qədər də böyük deyil: “Ancaq qeyri-neft sektorumuz və qeyri-neft sektorunun sənaye sahəsi kifayət qədər artıb. Qeyri-neft sənayemiz 6,5 faiz və qeyri-neft sektoru, ümumiyyətlə, 3 faizdən çox artıb”.

36 MİLYARD MANATLIQ BÜDCƏ

Təbii ki, qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmaq üçün ilk növbədə ölkənin maliyyə resursları əsas amildir. Son illərdə bu sektorda nizam-intizamın yaradılması, dövlət büdcəsinin gəlir imkanlarının artırılması məqsədi ilə gömrük və vergi sistemində aparılan islahatlar öz məntiqi nəticəsini verir. Prezidentin də vurğuladığı kimi, bütün bunlar imkan verib ki, ilin ortasında büdcəyə yenidən baxılsın və dürlüştəmə aparılsın: “Onsuz da bizim bülki dövlət büdcəmiz rekord həddə çatmışdır, 33 milyard manatdan çox səviyyəyə qalxmışdır. Bu gün bizim büdcəmiz 36 milyard manatdan çoxdur”. Onu da bildirək ki, hazırda Azərbaycanın xarici dövlət borcu 6,7 milyard dollardır və bu, ümumi daxili məhsulumuzun təxminən 10 faizini təşkil edir. Bundan əlavə, ilin birinci altı ayında profisitemiz təqribən 10 milyard dollara yaxındır. Bu göstərici qarşıdakı altı ayda daha böyük rəqəmlərə çatacaq. Dövlət başçısının da dəyərləndirməsinə görə, bunun birbaşa təsiri makroiqtisadi sabitliyin təmin edilməsindədir: “Manatın məzənnəsi altı ildir ki, sabitdir və bu da dünya praktikasında, xüsusilə indiki şəraitdə nadir hadisələrdən biridir. Yeni bu, düşünülmüş siyasətin təzahürüdür və bu siyasətin mərkəzində, təbii ki, Azərbaycan vətəndaşı dayanır”.

İLK MƏRHƏLƏDƏ 100 YAŞAYIŞ MƏNTƏQƏSİ YENİDƏN QURULACAQ

Milli Məclisdə müzakirələr zamanı büdcə dürlüştəməsindən sonra əlavə vəsaitin iki əsas istiqamətə - Qarabağın, Şərqi Zəngəzurun bərpası və ölkəmizin hərbi qüdrətinin artırılacağına yönləndiriləcəyi məlum idi. Hər iki istiqamət üzrə işlər planlı və gecikmələr olmadan reallaşdırılır. Dövlət başçısının da bildirdiyi kimi, artıq bu il Talış kəndinə və Laçın şəhərinə keçmiş məcburi köçkünlərin qayıtmasını təmin etmişik. İlin sonuna qədər Laçın şəhərinin Zabux və Sus kəndlərinə də keçmiş məcburi köçkünlər qayıdacaqlar. Bütövlükdə Böyük Qayıdış proqramının birinci mərhələsində 100 yaşayış məntəqəsinin yenidən qurulması nəzərdə tutulur: “Nəzərdə tutulmuş investisiya

proqramı əsasında bu ilin sonuna qədər Qarabağ və Şərqi Zəngəzura biz təqribən 12 milyard manata qədər vəsaitin xərclənməsini təmin edəcəyik. İki məktəb istisna olmaqla, qalan bütün infrastruktur, inşaat işləri Azərbaycanın büdcəsi hesabına və Azərbaycanın dövlət şirkətləri tərəfindən həyata keçirilir. Eyni zamanda, Heydər Əliyev Fondu ondan çox məscidi yenidən inşa, yaxud da ki, onları əsaslı şəkildə bərpa edir”.

DAHA GÜCLÜ OLMAQ ÜÇÜN GÜCLÜ ORDU

Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, dünyada qaydalar tamamilə pozulub, davranış qaydalarına, beynəlxalq hüquqa əməl edilmir. Böyük dövlətlər, hansılar ki, beynəlxalq hüququn təminatçısı rolunu öz üzərinə götürüblər, birinci onlar bu hüququ pozurlar və sonra da onu əsaslandırırlar: “Ona görə də biz, ilk növbədə, özümüzü qorumaq, öz müstəqilliyimizi qorumaq, ərazi bütövlüyümüzü qorumaq üçün daha güclü olmalıyıq”.

Bu gün Azərbaycan Silahlı Qüvvələri daha böyük hərbi potensiala malikdir. Silahlı Qüvvələrimizin modernləşdirilməsi, bu sahədə islahatların dərinləşdirilməsi, yeni silahlı birləşmələrin yaradılması və təkmilləşdirilməsi istiqamətində, o cümlədən ən müasir silahların, texnikaların alınması istiqamətində işlər plan üzrə

gedir. Bu sahə elə sahədir ki, burada az danışmaq, çox iş görmək lazımdır”.

Bəli, müstəqil siyasət yürütmək, öz milli maraqlarını təmin edə bilmək baxımından dövlətin sahib olmalı olduğu ən mühüm komponentlərdən biri də müasir, güclü və geniş imkanlara malik peşəkar Silahlı Qüvvələrdir. Təsəffüf deyil ki, 44 günlük müharibədən dərhal sonra ordu sistemində islahatlara start verildi. Yeni ordu modelinə keçildi. Hazırda Silahlı Qüvvələrimizin müasir hərbi texnika, döyüş avadanlıqları ilə təmin olunması istiqamətində dünyanın aparıcı silah istehsalçısı olan dövlətlərlə sıx əməkdaşlıq edilir. Yerli müdafiə sənayesi inkişaf etdirilməklə yanaşı, bu sahədə tələbatımızın kəsintisiz və problemsiz ödənilməsi üçün idxal coğrafiyamız da genişləndirilir.

Yekun olaraq qeyd edək ki, ilin 6 ayının iqtisadi, siyasi, sosial və maliyyə yekunları qarşıya qoyulan hədəflərə uğurla çatmaq üçün ciddi baza yaradır.

BURADA SİZİN REKLAMINIZ OLA BİLƏR

Tel: (+994 55) 457-02-03 / (+994 77) 447-47-17

E-mail: kaspiqazeti@kaspi.az

BRÜSSEL FORMATINDA ALTINCI CƏHD

Bu gün Brüsseldə ən yüksək səviyyədə növbəti üçtərəfli görüş olacaq. Görüş ərəfəsində rus sülhməramlılarının nəzarətindəki ərazilərdə separatçıların təxribatları artıb. Azərbaycanın Qarabağda qanunsuz silahlı birləşmələrə qarşı hərəkətə keçmə vaxtı əvvəlkilərdən daha yaxın görünür.

AQŞIN KƏRİMOV

Prezident İlham Əliyev, Avropa İttifaqı Şurasının sədri Şarl Mişel və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında üçtərəfli görüş iyulun 15-də Brüsseldə baş tutacaq. Bu barədə məlumat Avropa İttifaqı Şurasının rəsmi saytında yer alıb. Bu, dövlət başçıları arasında sayca Brüssel formatında altıncı görüşdür. Bundan öncəki görüş bu ilin may ayının 14-də baş tutub.

Prezidenti İlham Əliyev artıq Brüsseldədir. Düənən dövlət başçısının Şarl Mişellə ikitərəfli görüşü baş tutub. Paşinyan isə Brüsselə bu gün gedəcək.

Qeyd edək ki, Qarabağa müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlı kontingentinin səlahiyyət müddətinin bitməsi tarixi yaxınlaşdıqca, Qərbin sülh danışıqları prosesindəki fəallığı, həmçinin regionda hərərət artır. Regional temperaturun qalxmasının motivləri çoxşaxəlidir, burada böyük güclərin maraqlarının kəsişməsi bir nömrəli problemdir. Rusiya regionda təsirlərini saxlamaq, mübahisəli məsələləri idarə etmək, imperiya maraqlarına yeni nağıllar yükləmək xəttini üstün tutur. Hərçənd ki, Rusiyanın Ukraynada üzleşdiyi problemlər onun xarici siyasətindəki kursuna təsir göstərir. Kremlin düşdüyü vakuum Qərbin Moskvanın geosiyasi alətlərini əlindən almaq cəhdlərinə gətirib çıxarır.

MÜNAQIŞƏ BITSƏ DƏ...

Düzdür, Azərbaycan tərəfinin “Qarabağda münaqişə bitib” mövqeyi nəzəri

müləhizələrə deyil, real dəyərləndirmələrə, regiondakı nizamın dəyişməsinə əsaslanan argument toplusunun tərkib hissəsidir.

Münaqişənin bitməsinə Qərb də, Rusiya da qəbul edir, lakin Azərbaycanla Ermənistan arasında mübahisəli məsələlərin qalması onların əl-qolunu açır. Bu durum global oyunçular üçün əlverişli fərsətlər yaradır.

Buna görə də Azərbaycan regionda bitib-tükənməyən maraqları problemli gələcəyə deyil, səmərəli əməkdaşlıq platformasına söykəmək üçün tərəflər arasındakı rəqabətin strateji yüklərini balanslaşdırmaqlıdır.

Tarazlıq aktının təmini üçün Ermənistanın revanşist məqsədlərinə qida verən bütün kanalları qapadılmalı, İrəvan mütləq məğlubiyyəti dərk edərək xarici siyasətindən tutmuş, doktrinasına qədər geniş dəyişikliklərə getməlidir. Azərbaycan bunu təcridcən Ermənistanı sülhə məcburetmə aktı kimi həyata keçirir, İrəvanın başı üzərinə qılınc qaldıraraq ona olan beynəlxalq inamın sarsıdılmasına nail olur, hərbi arsenalını sıradan çıxarır.

Amma Ermənistandan vasitə kimi istifadə etmək, alınan nəticələri Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan ermənilərin hüquq və mənafelərində üstün imtiyazlar kimi qəbul etdirmək cəhdləri hələ ərşə çəkilməyib.

Qarabağda separatçıların son zamanlar aktivləşməsi, Azərbaycanın hərbi mövqelərinə qarşı təxribatlar törətməsi də, onların kiməsə arxalanmasının nişanəsidir.

AZƏRBAYCAN BİR NEÇƏ CƏBHƏDƏ “DÖYÜŞÜR”

Separatçıların bel bağladıkları tək Rusiya və Qərb deyil, həm də İrandır. Bu məqamda rəsmi Tehranın regional siyasətindəki ştrixlərə baxmaq zərurəti yaranır.

İran tək Yaxın Şərqdə deyil, Cənubi Qafqazda da regional nizamı pozmaq qabiliyyətini gözə soxmağa çalışır. Onun son məqsədi münaqişələrin mövcudluğu ilə özünün proksi qüvvələrinin yetişdirilməsi arasında səbəb-nəticə əlaqəsi qurmaqdır.

İran üçün separatizmin alovlanması münaqişələrin yarada biləcəyi boşluqlara sızaraq proksi qüvvələr formalaşdırmağa münbit şərait yaradılması deməkdir. Başqa sözlə desək, münaqişənin davam etməsi Tehranın regional siyasətindəki ambisiyalara xidmət edir.

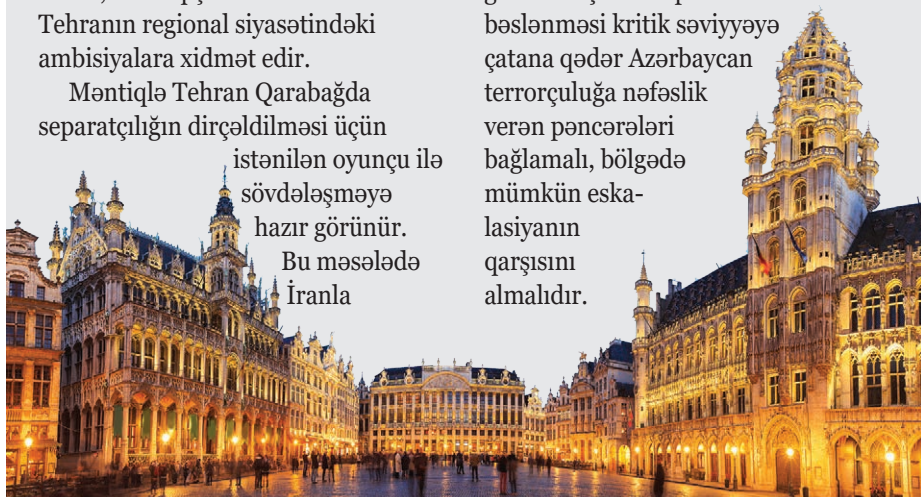
Məntiqə Tehran Qarabağda separatçılığın dirçəldilməsi üçün istənilən oyunçu ilə sövdələşməyə hazır görünür. Bu məsələdə İranla

Fransanın üst-üstə düşən maraqlar fonunda gizli əməkdaşlıq mənzərəsi yaranır.

Göründüyü kimi, Qarabağ məsələsindəki baza tək Rusiya və Qərb üçün deyil, həm də İran üçün çağırışlar ortaya qoyur. Belə olduqda anlaşılar ki, Azərbaycan neçə cəbhədə “döyüşür”.

HƏRƏKƏTƏ KEÇMƏK VAXTIDIR

Bu durumda Azərbaycanın strateji müttəfiqi Türkiyə ilə məsləhətləşmələrdən sonra Qarabağda qanunsuz silahlı birləşmələrə qarşı hərəkətə keçmə vaxtı əvvəlkilərdən daha yaxın görünür. Çünki separatizmin bəslənməsi kritik səviyyəyə çatana qədər Azərbaycan terrorçuluğa nəfəslilik verən pəncərələri bağlamalı, bölgədə mümkün eskalasiyanın qarşısını almalıdır.

HƏRB MAŞINI AZƏRBAYCANIN ÇƏKİNDİRMƏ QÜVVƏSİDİR

Hərb maşını Azərbaycanın çəkəndirmə qüvvəsidir, bu müərrikin bir neçə silindri var, onu əsasən dörd qrupda təsnif edə bilərik:

- Genişmiqyaslı əməliyyat apara biləcək peşəkar güc,
- Ordunun antiterror əməliyyatlarını yerinə yetirəcək bölmələri,
- Taktiki dərinliklərdə

əməliyyatlar aparan komando qüvvələri,

- Strateji dərinliklərdə “səssiz” əməliyyatlar keçirə biləcək xüsusi təyinatlı qüvvələr.

Heç kimə sirr deyil ki, Azərbaycan Ermənistanla sərhədlərin delimitasiyası şərtlərinin İrəvan tərəfindən qəbul edilməməsi zamanı sərhəddə, daxili təhlükəsizlik məsələlərinin rəvan getməsi üçün isə Qarabağda paralel zamanlı əməliyyat apara biləcək gücə sahibdir.

Ancaq regiondakı nizam, digər bölgələrdə baş verənlərin Cənubi

Qafqazda yandırdığı işıqları təhlil etmək vacibdir. Bunun üçün strateji təmkin nümayiş etdirilməlidir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Rusiyanın Ukraynadakı taktiki uğursuzluqları olsa da, müharibə hələ bitməyib, nəticələr barədə fikirlər bildirmək tezdir, ancaq uyğun zaman olan kimi, Azərbaycanın separatçıları tamamilə zərərsizləşdirəcəyinə şübhə yeri qalmır.

Yəni, regiondakı qarşıdurmalar, gərginliklər Azərbaycanın Ermənistan üzərində davam edən təzyiqlərinə təkən verəcək,

çünki gələcək eskalasiyadan xilas yolu manipulyasiyalara yol açacaq mənbələrin aradan qaldırılmasıdır.

Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin regionda qalıcılıq müddətinin 5 ildən yuxarı qaldırılması cəhdlərinə yol verməmək Azərbaycan üçün prioritetdir, çünki Kremlin Qarabağdakı hərbi mövcudiyyəti bir müddətdən sonra bölgədə güclərin maraqlarını kəskinləşdirə bilər. Buna görə də Qarabağda ələ bir sabillik yaratmaq lazımdır ki, Rusiya sülhməramlılarının qalması üçün heç bir bəhanə tapmasın.

İKİ CÜMLƏLİK BƏYANATIN BÖYÜK GÜCÜ

Ərdoğanın Vilnüsəki bəyanatı Azərbaycanda hərbi varlığı ilə bağlı xəyallara qapılmaması üçün Moskvaya açıq və qəti şəkildə ünvanlanmış mesaj idi. Bu bəyanatda verilən sözlərin tutulması, imzalara hörmət edilməsinin vacibliyi xüsusi qabardılır.

AZAD ƏLİYEV
azad.eliyev@kaspi.az

NATO-nun Vilnüs sammitini Azərbaycan üçün daha maraqlı edən olay həm də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın “Rusiya sülhməramlı kontingenti 2025-ci ildə Qarabağı tərk edəcək” bəyanatı oldu. “Razılıq bu formadadır və Rusiyanın razılığın şərtlərinə sadıq qalacağına ümid edirəm. Hörmətli qardaşım İlham Əliyev də məsələni yaxından izləyir”, – deyərək Ərdoğan vurğuladı.

PROSES ARTIQA BAŞLAYIB

Türkiyə Prezidentinin iki cümlədən ibarət çox kiçik bəyanatı, əslində, Cənubi Qafqazın yaxın iki ildəki geosiyasi mənzərəsini formalaşdıracaq proseslərin sürətlə cərəyan edəcəyinə bir işarədir.

Bu prosesə çoxdan start verilib. Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyan Praqa görüşündə Qarabağın Azərbaycanın ərazisi olduğunu tanıdığını rəsmən bəyan etdi. Bununla da, İrəvanla Bakı arasında sülh prosesində Kremlin qurduğu oyun tamamilə pozuldu. Moskvanın “status müəyyənləşməyib” və ya “təhlükəsizlik təminatı” adı altında bölgədəki hərbi varlığını davam etdirmək siyasəti ağır zərbə aldı.

Rusiyanın qarşı çıxdığı Brüssel formatında

hər görüşdən sonra tərəflərin ərazi bütövlüyünü qarşılıqlı tanımaları xüsusi olaraq vurğulandı, hətta konkret rəqəmlər belə səsləndirildi. Hadisələrin axarının nəticəsi isə artıq məlumdur. Rusiya bu prosesdən kənarda qalmamaq üçün növbəti üçtərəfli görüş keçirərək əsas vurğunu nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasına yönəltdi.

Azərbaycan Ermənistanla sərhəddə nəzarəti tamamilə ələ aldı, sərhəd keçid məntəqəsi quraşdıraraq Ermənistandan Azərbaycan daxilinə uzanan separatizmi dəstəkləyən axınları son qoydu. İndi əsas diqqət rus hərbi kontingentinin müvəqqəti nəzarətində olan ərazilərimizdə məskunlaşmış ermənilərin Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiyasına yönəlib. Bunun üçün xüsusi nümayəndə təyin edilib, Xankəndi erməniləri Bakıya dəvət olunub. Zəruri təminatın Azərbaycan vasitəsi ilə reallaşmasının mümkünlüyü bildirilib.

SEPARATİZMƏ DƏSTƏK ÜÇÜN ALT BAZA FORMALAŞDIRMAQ CƏHDLƏRİ

Lakin inteqrasiya prosesi separatçıların rəhbərliyinin oyunbazlığı,

daha doğrusu, Rusiyadan alınan təlimatlar əsasında hərəkət etmələri səbəbindən hələlik ciddi nəticələr vermir. Moskvanın bölgədə separatizmin söndürülməsində maraqlı olmadığını söyləməyə kifayət qədər sübutlar var. Ruben Vardanyanın Xankəndiyə gəlişi, separatçı ordu qalıqlarının hələ də mövcudluğu, onlara silah-sursatın daşınması, Azərbaycan nümayəndələrinin qeyri-qanuni istismar olunan mədənlərimizdə yoxlamalar aparmasına şərait yaradılmaması...

Azərbaycan ən yüksək səviyyədə zaman-zaman bu hallarla bağlı narazılığını açıqlayıb, müvafiq kanallarla belə hallara son qoyulması tələbi ilə Kremlin xəbərdarlıqlar edilib. Amma nəticə yoxdur. Hazırda separatçılar Kremlin diqqəti ilə Rusiya rəhbərliyinə müraciətlər ünvanlayır, Moskvanın ənənəvi separatizmə dəstək siyasəti üçün alt baza formalaşdırılmasına cəhdlər göstərilir.

Təbii ki, mövcud durum Azərbaycanı ciddi narahat etməkdədir. Belə bir vəziyyətdə 44 günlük müharibədə rəsmi Bakıya güclü siyasi dəstək nümayiş etdirən Türkiyə və Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan amili irəli çıxır. Onun son seçkilərdəki qələbəsinin Azərbaycan üçün nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğu bir daha özünü büruzə verir.

MOSKVA HANSI SEÇİMİ EDƏCƏK?

İndi hamını ən çox düşündürən sual Moskvanın bu çağırışa hansı reaksiyanı göstərəcəyidir. Hazırda Qərbin ciddi təzyiqləri ilə üzləşən Kreml rəhbərliyinin Azərbaycan və Türkiyə ilə qarşı-qarşıya gəlməsi, özünə qarşı yeni cəbhənin açılmasına şərait yaratması ən son istədiyi bir şeydir. Rəsmi Bakının bölgədə daim öz milli maraqlarından çıxış etdiyi məlum olsa da, İlham Əliyev həmişə bölgədə maraqlı güclərin istəklərinin uzlaşdırılmasında məharətli diplomatiya sərgiləyib. Kremlin Cənubi Qafqazdakı maraqlarının öz milli maraqlarımız çərçivəsində təmininə yardım etmək də bu siyasətin tərkib hissəsidir.

Azərbaycanın istədiyi üç əsas məsələ var:

1. Ermənistanla sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi, sülh sazişinin imzalanması.
2. Naxçıvan və Türkiyə ilə ölkəmizi birləşdirəcək Zəngəzur dəhlizinin açılması.
3. Qarabağ ermənilərinin yaşadığı ərazilərdə suverenliyimizin tam təmin olunması, separatçı rejimin silahlı dəstələri də daxil, qalıqlarının tamamilə ləğvi.

Hər üç məsələdə Bakı Moskvaya ilə sıx

təmasdadır. Məsələn, şərti sərhədin qarşı tərəfində, forpostu hesab etdiyi dövlətin ərazisində Rusiyanın ciddi narazılığına səbəb olan avropalı müşahidəçilər var. Ancaq Bakı bu addımın sərhədin bu tərəfində də atılmasına imkan vermədi. Azərbaycan Ermənistan-Rusiya münasibətlərinə qarışmır. Moskvanın bu ölkədə maraqlarını təmin etmək üçün tətbiq etdiyi yanaşmalar milli maraqlarımızı təhdid etmədikcə sükunətlə qarşılır. Ən nəhayət, Azərbaycan və Türkiyə Moskvaya Qarabağdan çıxmaq əvəzində daha cazibədar təklif verib. Hətta, bunu öz imzaları ilə təsdiqləyiblər. Söhbət Zəngəzur dəhlizinin Ermənistandan keçən hissəsinə nəzarət hüququndan gedir. Hansı ki, bütün Avrasiyanın əsas nəqliyyat arteriyası olmağa iddialıdır. Kremlin Qarabağdakı 15-20 min erməni separatçını, yoxsa Türkiyə və Azərbaycanla birgə əməkdaşlıq fonunda daha böyük layihələri seçəcəyini isə qarşıdakı aylarda görəcəyik.

Lakin bir reallıq artıq aksiomdur. Azərbaycan və Türkiyə özlərinin milli maraqlarını təhdid edəcək heç bir prosesin reallaşmasına imkan verməyəcək.

KİÇİK BƏYANATIN ALTINDA YATAN BÖYÜK MƏQAMLAR

İndi isə gəlin iki cümləlik bəyanatın altında yatan böyük məqamlara diqqət yetirək. Nəzərə almaq lazımdır ki, Ərdoğanın bəyanatı NATO zirvə toplantısı çərçivəsində

səsləndirildi. Hansı ki, Kreml rəhbərliyinin bütün diqqəti və həssaslığı bu günlərdə Vilnüsə yönəlib. Ərdoğanın bəyanatı Kremlin Azərbaycanda hərbi varlığı ilə bağlı xəyallara

qapılmaması üçün Moskvaya açıq və qəti şəkildə ünvanlanmış mesaj idi. Bu bəyanatda verilən sözlərin tutulması, imzalara hörmət edilməsinin vacibliyi xüsusi qabardılır.

NƏ “HƏ” DEYİR, NƏ “YOX” DEYİR

Şimali Atlantika Alyansının Vilnüs sammitinin əsas ana gündəmi Ukraynadakı müharibə oldu. Kiyevin NATO-ya üzvlük arzuları reallaşmasa da, İsveç Türkiyə səddini keçməyə çox yaxındır.

AZƏR NURİYEV
azernuriyev@kaspi.az

NATO-nun iyulun 11-12-də Vilnüsə keçirilən zirvə toplantısı dünya gündəmini tutsa da, “tarixi sammit”ə çevrilmək şansını itirdi. Vilnüs toplantısı Ukraynanın Alyansa üzv olmaq arzusunı yenə də növbəti ilə saxladı. Rusiya ilə hərbi qarşıdurmaya getmək istəməyən Alyans bunun əvəzində Kiyevə sadəcə hərtərəfli yardımları artıracağını bəyan etdi. Ukrayna faktiki olaraq qurumun bütün dövlətlərinin dəstəyini qazandı və bu məsələdə fikir ayrılıqları olmadı. Tək üzvlükdən başqa. ABŞ Prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə keçmiş müşaviri Con Boltonun dediyi kimi, “Ukraynanın NATO-ya üzvlüyü ilə bağlı danışıqlar vaxt itkisidir”. Onun fikrincə, Kiyev bilməlidir ki, münəqişə gedən ölkənin NATO-ya üzvlüyü mümkün deyil. Alyans üzvləri bunu riskli hesab ediblər. İttifaq Nizamnaməsinin 5-ci maddəsi də bunu mümkünsüz edir. Əgər Ukrayna NATO-ya üzv olarsa, bu, NATO-nun avtomatik Rusiya ilə müharibəyə qoşulması deməkdir.

Beləliklə, sammit Ukraynaya üzvlüklə bağlı sadəcə vəd verməklə yekunlaşıb. Düzdür, Alyansın Baş katibi Yens Stoltenberq bəyan edib ki, Ukrayna NATO-ya həmişəkindən daha yaxındır. “Bizim ən vacib vəzifəmiz Ukraynanı qazanmaqdır. Biz Ukraynanı NATO-ya yaxınlaşdıracağıq. Hərbi dəstək də 2014-cü ildən başlayıb, keçən il tam miqyasda artıb. Bu yaxınlarda müttəfiqlər yeni mühüm bəyanatlar verdilər. Ukraynaya uzaqmənzilli raketlər veriləcək. Almaniyə və ABŞ hərbi dəstəyini daha da artıracaq. Bütün bunlar Kiyevə güclü mesaj verir”, - o deyib. Ukrayna üçün müsbət olan başqa hal NATO-Ukrayna Şurasının yaradılması olub. Eyni zamanda, Ukraynaya hər cür silahların

çatdırılması prosesinin sürətləndirilməsi də qərara alınıb. Bu da onu deməyə əsas verir ki, qarşıdakı illərdə Rusiyanı çətin günlər gözləyir. Ən müasir silahlarla təchiz olunan Ukrayna Rusiya üçün ciddi problemlər yaradacaq. Qərbin müasir silahları qarşısında aciz qalan Rusiyanın hansı addımlar atacağı da sual doğurur.

HƏDƏF RUSIYANIN ÇÖKDÜRÜLMƏSİDİR

Sammit həm də onu göstərdi ki, NATO münaqişənin uzanmasında maraqlıdır. Hədəf bu yolla Rusiyanın çökdürülməsidir. Qərbin ümidi hazırda yalnız Rusiyada mümkün hakimiyyət dəyişikliyinədir. Yeri gəlmişkən, sammitdə bir dəfə də olsun sülh danışıqları barədə müzakirə getməyib.

ZELENSKİ HƏM SEVİNİR, HƏM KƏDƏRLƏNİR

Maraqlıdır ki, sammit öncəsi NATO-nu sərt tənqid edən Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski sonrakı günlərdə bir qədər yumşaldıcı bəyanatlar səsləndirib.

O deyib ki, hazırda Ukrayna Qərb tərəfdaşlarından hüquqi təhlükəsizlik təminatlarına yox, yalnız faktiki təminatlara malikdir. Qəbul olunan yekun sənəddə vurğulanı ki, bütün ölkələr Rusiyaya yardımını dayandırmalıdır. Lakin bu da V. Zelenskiyə təmin etməyib. Onun sözlərinə görə, NATO Ukraynanın təşkilata üzvlüyü məsələsində qətiyyətli mövqe tutmayıb.

Buna baxmayaraq, NATO-ya üzv bir sıra ölkələrin liderləri Ukraynanın “Alyansa gedən yoluna” dəstək olduqlarını bildiriblər. Məsələn, Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan deyib ki, “Ukrayna heç şübhəsiz NATO üzvü olmağa layiqdir”. Qərb mediası sammitlə bağlı yazıb ki, Ukraynanın Alyansa daxil olması məsələsi müttəfiqlər arasında parçalanma yaradıb, onlar kompromis tapmaqda çətinlik çəkiblər.

NATO-DA İKİTİRƏLİK YARANIB

“Financial Times” yazır ki, “Alyansı parçalamaq təhlükəsi yaradan məsələ Ukraynanın ona qoşulmaq ambisiyaları olub. Polşa, Baltıqyanı ölkələr və Ukraynanın özü də daxil olmaqla bir düşərgə ölkənin NATO-ya üzvlüyü üçün sürətli yol istəyir. ABŞ-ın rəhbərlik etdiyi və Almaniyənin dəstəklədiyi dövlətlər isə prosesi ləngitmək və Ukrayna üçün başqa formada təhlükəsizlik təminatları irəli sürmək istəyirlər”. Hətta son anda ABŞ Dövlət Departamenti Ukraynanın NATO-ya daxilolma vaxtını və münaqişənin başa çatması üçün şərtləri proqnozlaşdırmaqdan imtina edib. NATO-nun yekun

kommünikesi, çox güman ki, Ukraynanın gələcəkdə alyansa üzv olacağını təsdiqləyəcək, lakin orada sürətləndirilmiş proseslə bağlı heç bir vəd olmayacaq. Bütün sualların cavabı Ukrayna münaqişəsinin necə sona çatması və sülhün necə təmin edilməsi ilə bağlı olacaq. “The Wall Street Journal” yazır ki, Vilnüsə ilk vəzifə Ukraynanı dəstəkləməyə davam etmək idi. Qərb liderləri Ukraynanın qeyd-şərtsiz qələbəsinə istədiklərini söyləməkdən çəkinirlər. Qərb mediası yazır ki, NATO üzvü olan ölkələrin əksəriyyəti Ukraynanı Alyansda görmək istəyir. Lakin ABŞ Prezidenti Cozef Bayden və Almaniya Kansleri Olaf Şolts bu fikirdə deyillər.

TÜRKİYƏ İSVEÇDƏN İSTƏDİYİNİ ALIR

Sammitdə əsasən Ukrayna məsələsi gündəm olsa da, Türkiyə ilə İsveç arasında əldə olunan razılaşmanı da diqqətdən kənarda saxlamaq olmaz. İsveç NATO-ya üzvlüyün dəstəklənməsi ilə bağlı əldə etdiyi razılaşmalar əsasında Türkiyəyə terrorla mübarizə üçün yol xəritəsi təqdim edəcək. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan NATO-nun Vilnüsə keçirilən sammitinin yekunlarına dair mətbuat konfransında deyib: “Bundan sonra biz protokolu parlamentə göndərməklə növbəti mərhələyə keçəcəyik. Bu məsələ ilə bağlı qərar veriləcək”. Ankara, Stokholm və Brüssel razılaşblar

ki, terrorla mübarizə uzunmüddətli prosesdir və bu istiqamətdə işlər NATO-nun genişlənməsindən sonra da davam etməlidir. Razılığa görə, Stokholm heç bir terror təşkilatını dəstəkləməyəcək. Bundan başqa, Ankara və Stokholm arasında iqtisadi əməkdaşlıq başlayacaq. Ölkələr arasında silah ticarəti ilə bağlı məhdudiyyətlər yumşaldılacaq. Eyni zamanda, İsveç Türkiyənin Avropa İttifaqına (Aİ) üzvlüyünü dəstəkləyəcək.

KİLSƏ YENİDƏN PAŞINYANA QARŞI

Ermənistanda baş nazir Nikol Paşinyanla kilsə rəhbərliyi arasında ziddiyyətlər kəskinləşir. Qarabağın Azərbaycanın tərkib hissəsi olduğunu bəyan edən Paşinyan revanşist erməni rahiblərinin hədəfinə çevrilib.

FUAD ABASOĞLU

2020-ci il müharibəsindəki məğlubiyyətdən sonra erməni kilsəsi ilə baş nazir Nikol Paşinyan arasında ziddiyyət kəskinləşməyə başlayıb. Bu yaxınlarda isə Kilikiya Evinin baş keşişi I Aram "Bu gün bizə insan lazımdır. İnsan və lider çatışmazlığı hiss edilir" açıqlaması ilə tərəflər arasında uçurumun getdikcə dərinləşdiyini sətirlə ehtiva edib.

Ermənilər düşünürlər ki, məhz kilsə sayəsində milli kimliklərini qoruyub-saxlaya biliblər. Elə bu səbəbdən Ermənistanın ictimai və siyasi həyatında erməni kilsəsinin çox böyük rolu var və gedən proseslərə ciddi nüfuz edə bilər. Amma bu gün erməni kilsəsi ilə dövlət arasında böyük bir uçurum yaranıb. Münasibətlər elə bir həddə gəlib çatıb ki, "Kilsə Paşinyanı danışdırmır" fikri erməni cəmiyyətinə hakim kəsilib. Tərəflər arasında münasibətlər isə 2018-ci ildən kəskinləşməyə başlayıb.

PAŞINYANIN KİLSƏYƏ SİLSİLƏ HÜCUMLARI

Yeni hakimiyyət elitasının böyük əksəriyyətinin əvvəldən Qərbdəki sponsorlarından asılılığı Paşinyan komandasına erməni Qriqoryan kilsəsinin rəhbəri II Qareginlə münasibətlər qurmağa imkan vermədi. Əlində dövlət gücü olan hakim elita kilsəyə silsilə hücumlar təşkil etməyə başladı. Əvvəlcə, katolikos cangüdənlərindən məhrum edildi, sonra isə erməni kilsəsinin tarixinin məktəb fənləri siyahısından çıxarılmasına cəhd edildi. İqtidar kilsəni ölkədəki siyasi proseslərə qarışmaqda da ittiham etməyə başladı. 2020-ci il müharibəsindəki acı məğlubiyyətdən sonra kilsə ilə Paşinyan arasında ziddiyyətlər daha da kəskinləşdi. Kilsə məğlubiyyəti həzm edə bilmir və Paşinyanın istefasını tələb edirdi. Hərəkətə keçən ruhani kəsim gah Sarkisyanla, gah Ararat Mirzoyanla, gah da "Mənim addımım" fraksiyasının üzvləri ilə danışqlar apararaq Paşinyanın istefasını gündəmə gətirir, onun hakimiyyətdə qalmasını erməni xalqının tarix səhnəsindən silinəcəyi ilə xarakterizə edirdi.

Bu görüşlər və kilsənin atdığı addımlar Paşinyanın nəzərindən yayınmırdı. Baş nazir kilsədən qisas almaq üçün müəyyən planlar qurmağa başladı.

II QAREGIN KÖÇƏRYANI ÖLKƏDƏN QAÇIRTMAĞA ÇALIŞIB

Katolikos II Qaregin keçmiş prezident Robert Köçəryanla bağlı (ölkəni tərk etməsinə qoyulan qadağa ilə bağlı qərarın ləğvi) Paşinyana müraciət ünvanlasa da, baş prokurorluq belə bir şeyin mümkün olmadığı açıqlamasını verir. Ardınca Milli Təhlükəsizlik Xidməti erməni apostol kilsəsinin nüfuzlu rahiblərindən birinə qarşı dələduzluq maddəsi ilə iş açır. Cinayət işinə görə, rahib 22 milyon dollarlıq dələduzluqda şübhəli bilinir.

Paşinyan və komandasının fikrinə görə, kilsə bu yolla Köçəryanın ölkədən qaçmasına şərait yaratmaq, onu adı hallanan cinayət işlərindən yayındırmaq məqsədi güdüb. Köçəryan da müharibədəki məğlubiyyəti fürsət bilərək yenidən hakimiyyət sevdasına düşənlərdəndir. Paşinyan isə Köçəryana qarşı əlindəki rıçaqlardan istifadə etməkdən çəkinmir.

Erməni kilsəsi Rusiyanın Qafqazdakı sadıq müttəfiqi sayılır. Bununla yanaşı, diaspor və Qərbin müəyyən dairələri də kilsə ilə əməkdaşlıq edir. Paşinyanın bu gün qarşısında duran iki böyük əngəl var: Serj Sarkisyan və II Qaregin. Baş nazir hər iki "rəqibi"ni neytrallaşdırmaq üçün müxtəlif

addımlar atır. Serj Sarkisyanla qarşı müxtəlif cinayət işləri açılır, istintaq komitəsi eks-prezidenti dindirməyə dəvət edir. Bununla da, Paşinyan Serji sakit durmağa çağırır, əks halda aqibətinin dəmir barmaqlıqlar olacağına işarə edir.

Kilsəyə qarşı isə baş nazir daha radikal addımlar atır. Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, məktəb dərslərindən "Erməni Kilsəsinin Tarixi" fənni çıxarılıb. Paşinyan kilsənin bütün erməniləri birləşdirmək missiyasına da şərik çıxır. Hələ 2019-cu ildən "ümumerməni ideyası" ilə bağlı reklam kampaniyalarına start verilib. Çoxsaylı diaspor səfərləri Paşinyanın bu imicinə töhfə verməli idi. Bu kampaniyaya kilsə cəlb edilməyib. Amma bu plan faskoya uğradı. Dünyanın bir sıra ölkələrində dayağı, siyasi dairələrlə əlaqələri olan kilsə erməni konsolidasiyası məsələsində Paşinyanın əsas rəqibinə çevrilib.

KİLSƏ İLƏ HAKİMİYYƏTİN HEÇ BİR ƏLAQƏSİ YOXDUR

Paşinyanın Azərbaycanla hərtərəfli sülh sazişi imzalamağa hazır olduğunu və Qarabağı Azərbaycanın ayrılmaz bir hissəsi kimi tanıdığını bəyan etməsi də kilsənin xoşuna gəlməyib. Onlar açıq-aşkar hücumə keçərək bir sıra tələblər irəli sürməyə başlayıblar. Bu tələblərin başında Paşinyanın istefası dayanır. Müxalifətin tərəfinə keçdiyini bildirən kilsə hakimiyyəti danışqlar zamanı milli maraqlara xəyanət etməkdə ittiham edir. İqtidar isə buna cavab olaraq din xadimlərini dünyəvi dövlətin idarəçiliyinə müdaxilə etməkdə ittiham edir və kilsə əmlakının bir hissəsini vergiyə cəlb etməyi düşünür.

Tavuş yepiskopu Baqrat Qalstanyan deyir ki, hazırda kilsə ilə hakimiyyət arasında heç bir əlaqə yoxdur. Kilsə üçün hakimiyyətin Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın bir hissəsi kimi tanınması ilə nəticələnən həll prosesinə yanaşması qəbul edilməzdir. Bu söz duelindən məlum olur ki, tərəflər arasında savaş artıq açıq müstəviyə keçib.

31 İLDIR İSVEÇDƏ YAŞAYAN HƏMYERLİMİZ HİKMƏT RZASOY ÖZ HƏYAT TƏCRÜBƏSİNDƏN DANIŞIR

“İSVEÇDƏ 180 ŞİRKƏTƏ İŞ ÜÇÜN MÜRACİƏT ETMİŞDİM”

etdirə
bilə-
cəyim
haqqında
düşünürdüm.

Əcnəbilərin qonaq gəldiyi restoranda masabəyi kimi işə başladım. 2 il orada işlədim. Sonra başqa bir restorana şərik kimi getdim. Daha sonra bir sığorta şirkətində sığorta agentı kimi çalışdım.

“ƏLİMDƏ ÇOX MƏHDUD PUL VAR İDİ”

● **Ölkə xaricinə getmək qərarı vermayınız necə oldu?**

● Həm bakalavr təhsilimi bitirən dövrə, həm də magistratordan sonra iş axtarışında idim. İngilis dili biliyim olsa da, ürəyimcə olan iş tapa bilmirdim. Düşünürdüm ki, Azərbaycanda yaxşı iş tapmaq üçün xaricdə təhsil almalıyam. İnternetin Azərbaycana yeni-yeni gəldiyi vaxtlar idi. İnternet klublara gedirdim. Orada CV yazmağı öyrənirdim, xarici

ölkələrdə oxumaq imkanlarını araşdırırdım. İsveçə təhsil almaq və sonra Azərbaycana qayıdıb, yaxşı iş tapmaq niyyəti ilə gəldim.

● **Niyə İsveç?**

● Azərbaycanda işlədiyim dönməyə xaricdə təhsil üçün də pul toplayırdım. Eyni zamanda xarici universitetlərə, amma təqəüdlü olanlara müraciət edirdim. Müraciət zamanı yaxşı təhsil verən ölkələri seçirdim. Birinci il 3, ikinci il isə 5 ölkənin universitetlərinə sənədlərimi göndərsəm də, heç birinə qəbul olmadım. Üçüncü il 7 ölkənin universitetlərinə müraciət

göndərdim. Bu dəfə təqəüdlü olmayanlar da var idi. İsveçdə 3, Amerikada 1 universitetə qəbul oldum. Təqəüdlü olmasa da, İsveçin Höteborq Universitetini seçdim. İsveçin ikinci ən böyük şəhəri idi, ona görə düşündüm ki, həm də bu cəhətdən yaxşıdır.

● **İsveçə təhsil almaq üçün gedəcək qədər pul toplaya bilmişdiniz?**

● Bir az özüm toplamışdım, bir az valideynlərim verdi, bir qismini də dostumdan borc aldım. Ümumilikdə əlimdə çox məhdud miqdarda pul var idi. Bilirdim ki, İsveçə gələr-gəlməz özümə iş tapmalıyam. Gələndən 3 ay sonra iş tapdım.

● **Nə iş idi?**

● Qəzet daşıyırdım. Qəzetlər qəsəbəyə gətirilir, bizə ünvanların siyahısı verilir, mərkəzdən qəzetləri götürüb ünvanlara çatdırırdıq. Gecə saat 2-dən səhər 6-ya kimi işləyirdim.

● **“3 DOLLARA 2 QURTUM KOFE NİYƏ İÇƏSƏN Kİ?”**

● **Vaxt cəhətdən tələbəyə sərf edən iş olub...**

● Vaxt cəhətdən ola bilər, amma çox çətin idi. Azərbaycanda mən restoranda çalışanda əcnəbi qonaqlar gəlirdilər, 3 dollara 2-3 qurtumluq espresso kafesi içirdilər. Deyirdim ki, 3 dollara 2 qurtum kofe niyə içəsən ki? Qəzet daşıyanda, gecələr demək olar, yatmırdım. Universitetdə, bölündüyümüz qruplarda biza təqdim edilən elmi mövzularda fikir mübadiləsi aparırdıq. Orada hiss edirdim ki, gözlərim açıqdır, amma bənim deyilənləri anlamırdı. Espresso 2-sini və iqiqat açılı olanını içirdim ki, beynim çalışsın. Təhsil aldığım müddətdə orada çalışdım.

● **Bəs sahənlə bağlı işlərə başlamağınız necə oldu?**

● Təhsilimi başa vurandan

“

Özümə əvvəl aldığım qədər maaş təyin edirəm. Çünki maaş verəndə 60 faizi qədər də dövlətə vergi ödəməlisən. Şirkətin pulunu qocalığıma saxlamağa və investisiya etməyə meylliyəm.

”

sonra Finlandiyaya köçdüm. Keçmiş həyat yoldaşımın qohumlarının ailəvi dostu var idi, onların restoranının maliyyə işlərini mənə həvalə etdilər. Paralel olaraq mühasibatlıq bürosunda işə başladım. Mühasibatlıq bürosunda 4-5 şirkətin mühasibatlıq işlərini görürdüm. Orada çox da qalmadıq, qayıdıb İsveçdə işlədim. İsveçdə səhəmlə bağlı iş tapmağım o qədər də rahat olmadı. Finlandiyada işləyəndə İsveçdə 180 şirkətə iş üçün müraciət etmişdim. 10-u müsahibəyə çağırıldı. 3 şirkət ikinci müsahibəyə dəvət etdi və bir şirkətdə işə başladım.

● **İsveçdə iş tapmağınızı bu qədər çətinləşdirən nə idi?**

● Bu çətinlik əsasən İsveç dilini bilməməyə görə olurdu. İsveç dilini az-çox bilirsinizsə, burada yaşayarsınızsa, iş tapmaq o qədər çətin deyil. Təbii ki, tək İsveç dili kifayət deyil, ingilis dilini çox yaxşı bilməlisən. Mən bura gələndə ingilis dilini bilirdim, amma çox yaxşı səviyyədə yox. Dil biliklərimi inkişaf etdirmək üçün kitabxanalardan ayrılmaırdım.

Ümumiyyətlə, heç nə mümkünsüz deyil. İnsan özünə gün ağlamlıdır. Heç kim sənin üçün nə isə etməyəcək. Mən İsveçə gələndə, qalmağa yerim belə yox idi. Otel də rezerv etməmişdim. Hostel tapıb qaldım. Müəyyən çətinliklər olur, amma həll etməyi bacarsan, davamı gəlir.

İsveç universitetləri çox güclüdür. Ağır sənaye ölkəsidir. İş çoxdur və işçi qüvvəsinə ehtiyac da çoxdur. Azərbaycanlılar işləməyi sevməyən insanlardır, burada iş tapa bilərlər.

BİR AKTYORUN TEATRİ

● **İsveçdə konsultasiya xidməti göstərsiniz. Niyə müstəqil**

fəaliyyəti seçdiniz?

● Əvvəllər mən şirkətlərdə çalışırdım. Hansısa şirkətin işçisi olursan, bir müddət sonra düşünməyə başlayırsan ki, sərf etdiyin vaxt və əməyin qarşılığı olaraq aldığı maaş nə dərəcədə ədalətlidir? Maaşım məbləğ olaraq İsveç üçün çox yaxşı idi. Yenə də düşündüm ki, işimə görə daha az pul verilir. İstəyirdim istirahət etmək üçün vaxtım qalsın. Onun bir yolu şirkətləşmək idi. Konsaltinq şirkəti kimi qeydiyyatdan keçdim, öz şirkətim vasitəsilə konsaltinq xidməti göstərirdim. Saata görə ödəniş alırdım. Bir aktyorun teatrı deyirlər. Mənim şirkətim də bir nəfərlikdir. Bu formada işləmək mənə rahatdır.

● **Bəs qazanc necədir?**

● Özümə əvvəl aldığım qədər maaş təyin edirəm. Çünki maaş verəndə 60 faizi qədər də dövlətə vergi ödəməlisən. Şirkətin pulunu qocalığıma saxlamağa və investisiya etməyə meylliyəm.

● **İnvestisiyalarınızdan danışaq. İki layihədə mələk investorsunuz. Bu, həm də riskdir. Bu riski gözə almağınız necə oldu?**

● Bir dostum var, həm də iş şərikimdir. İlk dəfə o mənə belə bir yatırımdan danışdı. Onunla birlikdə alman şirkəti olan “Datamin”ə investisiya etdik. İkinciyyə - “RoadBird”ə isə özüm tək yatırım etdim. Təsisçilər yatırım edən şəxslərlə vaxtaşırı görüşlər keçirir, görülən işlər və nəticələrlə bağlı məlumatlar verirlər. Bu görüşləri çox intizamlı şəkildə keçirirlər.

“Linkedin”də mələk investor olduğumu qeyd edəndən sonra yazanlar çox oldu.

Böyük qisminin ideyaları var, yatırım etməyimi istəyirlər. Süni intellekt və fintex informasiya texnologiyaları üzrə layihələri nəzərdən keçirməyə çalışıram. Mələk investisiya elədir ki, anlıq qərar vermirsən. Yatırım təsisçisi ilə görüşürsən, layihələrinin təqdimatını edirlər. Sən də analiz edirsən, sonra qərar verirsən. Risklidir, bilərəm ki, bu yatırımlar sıfırlana da bilər. Yenə də risk etməyi gözə alıram.

● **Deyirlər insanları daha çox xoşbəxt olan ölkələrdə sakinlər həm də bu səbəbdən depressiyaya düşürlər. Dünyanın ən xoşbəxt ölkələri siyahısında İsveç də ön sıralardadır. Ətrafınızda nələri müşahidə edirsiniz?**

● Mən insanların xoşbəxtlikdən depressiyaya düşməsi yavaşmasına inanıram. İsveçin havası ilə əlaqədar depressiyaya düşməyin mümkün olduğunu bilirəm. 2002-ci ilə kimi günəşli ölkədə yaşamışam. Hətta yay çox isti olardı, günəşi sevməzdim. İsveçə gələndə sevindim ki, soyuq ölkəyə gəlmişəm. Amma elə soyuq və qaranlıq havasına görə 2010-cu ildə ilk dəfə depressiyaya düşdüm. Oktyabr ayına depressiya ayı deyirlər. O ayı atlatdımsa, hər şey yaxşı olacaq. Mən də həmin ay depressiyaya düşmüşdüm. Stokholmda yaşayıram. İsveçdə günəşin ən çox çıxdığı şəhərdir. Günəşin çıxması hələ havanın isti olması demək deyil. Burada yay 2,5 ay olur. Ən yüksək isti də 30-35 dərəcədir. Keçən il o belə olmadı. İnsanın depressiyaya düşməyində havanın soyuqluğunun və qaranlıq gecənin uzun olmasının böyük təsiri var.

“PANDEMIYADA DAHA DA ƏMİN OLDUM Kİ...”

● **Bəs İsveçə gedəndən sonra xoşbəxtlik miqdardınız dəyişikliki oldumu?**

● Oldu. Mən İsveçə gələndə, ən çox istədiyim yaxşı təhsil almaq idi. Dəyərli təhsil aldığımı gördüyüm üçün çox xoşbəxt oldum. Pandemiya daha da əmin oldum ki, nə yaxşı ki, İsveç seçmişəm. Pandemiyanın ən pik vaxtında İsveçdə heç bir restoran bağlı deyildi, hava limanları işləyirdi, hara istəsən gedə bilərdin. Almaniyada hər yer bağlı idi. Mən isə hər yerdə gedə bilərdim. Mənim üçün azadlıq çox önəmlidir. Azadlıq olanda, insan xoşbəxt olur.

● **İsveçə yaxşı təhsil alıb geri dönmək niyyəti ilə getmisiniz. Bəs niyə dönməmişiz?**

● (Gülür)

İsveçə gəlmək istəyəndə valideynlərim mənə icazə vermirdilər. Düşünürdülər ki, getsəm, dönməyəcəyəm. Mən də demişdim ki, oxuyub dönməyəm. Həmin vaxt dönmək fikrində idim. İsveçə gələr-gəlməz iş tapdım, dedim ki, bəlkə heç dönməyim. Zaman-zaman dönməklə bağlı fikrim dəyişirdi. 2 dəfə Azərbaycana qayıtmaq şansım oldu, amma hər birində maneə çıxdı. Düşündüm ki, qismət deyil.

● **Hikmət bəy, İsveç kimi ölkədə yaşayan, fəaliyyət göstərən şəxs olaraq gənclərə nə məsləhət görürsünüz?**

● Tək gənclər yox, hamımızın çox oxumağımız lazımdır. Öz üzərimizdə çox işləməliyik. Kitab oxumaqla yanaşı, texnologiyanın inkişafı ilə ayaqlaşmaq da çox önəmlidir. Əks halda geri qalacağıq. Deyl Karnegi, Karl Saqan kimi müəlliflərin yazdığı elm mövzusunda bacarıqlar və vərdişlər haqqında kitabları oxumağı hamıya tövsiyə edirəm. ChatGPT, Midjourney.com kimi saytlardan da bəhrələnməyə cəhd etsinlər.

Hikmət Rzasoy:

“Heç nə mümkünsüz deyil. İnsan özünə gün ağlamlıdır. Heç kim sənin üçün nə isə etməyəcək. Mən İsveçə gələndə qalmağa yerim belə yox idi”

● **Azərbaycanda bakalavr və magistr təhsili alımsınız, bir neçə il sonra isə İsveçə köçmüşünüzd. Təhsili başa vurandan İsveçə gedəndə qədər fəaliyyətiniz nədən ibarət oldu?**

● 1997-98-ci illərdə magistratūra təhsili aldım. 2002-ci ildə isə İsveçə gəlmişəm. 4 ildə nə etdiyimi soruşursunuz. İngilis dilini təkmilləşdirmişdim və onu harada inkişaf

ÜMİD YÜKDAŞIMALARADIR

Müstəqillik illərində bölgələrdə inşa olunan hava limanlarının işləkliyini təmin etmək problem olaraq qalır. Ekspertlər bu aeroportların daha çox yükdaşıma üçün cəlbedici olduğu qənaətinə gəlirlər.

AYSEL ASLAN

Müstəqillik dövründə Azərbaycanın bölgələrində - Lənkəran, Zaqatala, Yevlax, Qəbələ və Gəncədə hava limanları yenidən quruldu. Bəziləri, demək olar, sıfırdan inşa edildi və bu məqsədlə milyonlarla vəsait xərcləndi. Onları saxlamaq üçün də hər il xeyli resurs sərf edilir. Amma bu aeroportların bəzilərinin nə gedəni var, nə də gələni...

Bəs bölgələrimizdəki hava limanlarını niyə aktiv işlədə bilmirik?

TƏYYARƏ İLƏ LƏNKƏRANA, QƏBƏLƏYƏ, GƏNCƏYƏ GETMƏK?

Mövzu ilə əlaqədar fikirlərini "Kaspi"-yə bölüşən nəqliyyat eksperti Rauf Ağamirzəyev

hesab edir ki, ölkədaxili

daşımalarda məsafə qısa olduğundan bölgə hava limanları rentabelli olmur. Amortizasiya xərcləri, təyyarənin tez-tez qalxıb-enməsinin aşınmanı sürətləndirməsi qısa məsafəli uçuşları əlverişsiz edir: "Ölkədaxili daşıma bizdə yalnız Bakı-Naxçıvan, Bakı-Gəncə, Gəncə-Naxçıvan istiqamətlərində mövcuddur. Alternativ nəqliyyat olduğu halda kim bir saata Lənkərana, Qəbələyə, yaxud Gəncəyə getmək üçün böyük məbləğdə pul ödəmək istəyər? Nəzərə almaq lazımdır ki, vaxta qənaət məsələsində də təyyarə ilə səyahət o qədər əlverişli deyil. Çünki reysqabağı hazırlıq üçün hava limanına ən azı saat yarım öncə getmək lazımdır. Hava limanları isə adətən, şəhərdən kənarda yerləşir və ora gedib çatmaq xeyli vaxt tələb edir. Bütün bunları nəzərə alanda, qeyd etdiyimiz rayonlara təyyarə ilə səyahət minimum üç saata başa gəlir. Ona görə də alternativ olaraq dəmir yolu ilə səyahət sərnəşinlər üçün daha rahat və sərfəlidir".

Rauf Ağamirzəyev

İŞLƏKLİK ÜÇÜN DİGƏR VARIANTLARA KÖKLƏNMƏK LAZIMDIR

Ekspert qeyd etdi ki, bölgələrdəki hava limanlarının işləkliyini təmin etmək üçün digər variantlara köklənmək lazımdır. Məsələn, son zamanlar dünyada hava nəqliyyatı ilə yükdaşıma artmaqdadır. Biz də bölgələrdəki limanlardan bu məqsədlə istifadə edə bilərik: "Ölkəmizin coğrafi mövqeyi çox əlverişlidir, hava dəhlizlərinin altındadır. İstənilən ekstremal vəziyyətdə təyyarələrin Azərbaycanda təcili eniş etməsinə, ehtiyac yaranarsa, yanacaq doldurmasına imkanlar var. Ölkənin daxilində bir neçə hava limanının olması xarici aviaşirkətlərə çeşidli imkanlar vəd edir".

Bölgələrdəki hava limanları ölkəmizdə turizmin inkişafına da təkan verə bilərlər. R.Ağamirzəyev xatırladı ki, 2019-cu ildə Bakıdan Qəbələ və Qubaya

helikopter turu ilə bağlı elan verilib: "Qiymət əlverişli deyildi deyə, təklif maraqlı cəlb etmədi. Amma daha münasib qiymətə, fərqli və maraqlı helikopter səyahətləri haqqında təkliflər olarsa, bu, ölkəmizi gəzmək istəyən əcnəbilərin, zamanla hətta yerli turistlərin də diqqətini cəlb edə bilər".

R.Ağamirzəyev qeyd edib ki, Gəncə, Qəbələ və Zaqatala hava limanları həm də qonşu ölkələr üçün çox əlverişlidir. Azərbaycan Avropa ilə Asiyanın tam mərkəzində yerləşir. Bu, tranzit daşımaları baxımından əlavə dəyər deməkdir. Məsələn, Lənkəran hava limanı İrana yaxın ərazidə yerləşir, Mərkəzi Asiya ölkələri ilə Körfəz dövlətləri arasında hab rolunu oynaya bilər.

XARİCİ AVIAŞİRKƏTLƏRİN QARŞISINDA SƏDD VAR

Azərbaycan Turizm Blogerləri Assosiasiyasının İdarə Heyətinin üzvü, tanınmış turizm blogeri Azər İsmayıl isə deyib ki, pandemiyadan sonra Gəncə aeroportundan uçuşların sayı artıb. Hazırda Gəncədən Moskvanın hər üç aeroportuna, İstanbula, Sankt-Peterburqa uçuşlar həyata keçirilir: "Eyni zamanda, Gəncədən Naxçıvana da təyyarə reysi var. Lənkərana isə yalnız Moskvaya reys həyata keçirilir. Qəbələ aeroportundan ümumiyyətlə, reys yoxdur. Çünki bu aeroportların ölkədaxili səfərlər üçün istifadəsi effektiv deyil. Bakıdan Lənkərana və Qəbələyə avtomobillə iki saat yarım-üç

saata çatmaq mümkündür. Gəncəyə isə qatarla üç saat əlli dəqiqəyə getmək olar. Qiymətinə və vaxta qənaətə görə təyyarə reysləri ölkədaxili səfərlər üçün sərnəşinlərə sərf etmir".

A.İsmayıl bildirib ki, Zaqatala aeroportunun mülki uçuşlar üçün istifadəsi yararlı ola bilər: "Məsələn, Bakıdan Zaqatalaya həftədə bir təyyarə reysi təşkil edilərsə, qiymət də münasib olsa, işləkliyini təmin olunması mümkündür. Bunu edə bilsək, şimal bölgəsində turizmin inkişafına, xarici ölkələrdən bura birbaşa səfərlərinin təşkil edilməsinə imkan yaranar".

Bloger onu da deyib ki, bölgələrdəki

hava limanlarının beynəlxalq uçuşlar üçün aktivləşməsində əsas maneə viza rejimidir: "Avropa İttifaqının vətəndaşları Azərbaycana viza ilə gəlirlər. Belə olan halda xarici aviaşirkətlərin bölgələrdəki hava limanlarını seçmələri risklidir. Ona görə də, Avropadan ən yaxşı halda paytaxta uçuşlar təşkil edə bilərlər".

A.İsmayıl bir müddət öncə Türkiyədən Lənkərana təyyarə reyslərinin planlaşdırıldığını xatırladı. O təəssüflə qeyd edib ki, bu plan kağız üzərində qalıb: "Qəbələyə isə mövsümi uçuşlar təşkil edilir. Bəzi hallarda Dubaydan və Moskvadan reyslər olur".

A.İsmayıl bildirib ki, bölgələrdəki bəzi

aeroportlar hərbi məqsədlər üçün də istifadə edilir. Onların mülki cəhətdən istifadəsini daha da genişləndirmək üçün isə, Azərbaycanın viza tələb etmədiyi ölkələrdən bura birbaşa uçuşların qiymətlərini endirməklə reyslər təşkil etmək mümkündür. Bundan başqa, bu aeroportlarda təyyarələrin parking qiymətinin münasib olması da xarici şirkətləri cəlb edə bilər".

Azər İsmayıl

Dünya və regional bazarlarda qiymətlərin optimallaşması idxal inflyasiyasının tənzimlənməsinə gətirib çıxara bilər. 2023-cü ilin ikinci yarısında inflyasiya səviyyəsi birinci yarım illə müqayisədə müəyyən qədər azalacaq.

BAZARDA İDXAL İNFLYASIYASI AKTİVDİR

Millət vəkili Vüqar Bayramovun fikrincə, birrəqəmli inflyasiya ilə bağlı proqnozlar verilsə də, bu, yaxın tarixdə mümkün olmayacaq: "Aparılan təhlillər və monitorinqlər göstərir ki, istehlak bazarında idxal inflyasiyası xüsusi təsirə malikdir. Yəni idxal edilən məhsulların qiymətindəki artım istehlak bazarına da təsir göstərir. İstehlak bazarında 2023-cü ildə də qiymət artımları davam edir. 2022-ci illə

müqayisədə qiymət artımının 2023-cü ilin ikinci yarısında müəyyən qədər səngiyəcəyi gözlənilir. Hökumət, Mərkəzi Bank tərəfindən birrəqəmli inflyasiya arzulansa da, ilkin gözlənti ikirəqəmli inflyasiyanın olacağı istiqamətindədir. Çünki bazarda idxal inflyasiyası aktivdir".

YERLİ İSTEHSAL GENİŞLƏNDİRİLMƏLİDİR

V.Bayramov düşünür ki, dünya bazarlarında baş verən ucuzlaşma bizə də öz təsirini göstərə bilər: "Qlobal bazarda qiymətlərin müəyyən qədər azalmasını müşahidə edirik. Hətta AI, ABS-də qiymətlərin əvvəlki illərlə müqayisədə daha az artması da gözlə görünəcək səviyyədədir. Ötən il qlobal bazarda aktiv olan inflyasiya faktorları bu gün o qədər də aktiv deyil. Ona görə də bizim məhsul idxal etdiyimiz ölkələrdən bəzilərində qiymətlərin azalması müşahidə olunur. Lakin əsas məhsul idxal etdiyimiz ölkələr olan Rusiya və Türkiyədə yenə də inflyasiya səviyyəsi yüksəkdir. Dünya və regional bazarlarda qiymətlərin optimallaşması idxal inflyasiyasının tənzimlənməsinə gətirib çıxara bilər. 2023-cü ilin ikinci yarısında inflyasiya səviyyəsi birinci yarım illə müqayisədə müəyyən qədər azalacaq. Bu da daha çox idxal olunan məhsulların qiymətlərinin optimallaşması ilə bağlıdır". Millət vəkili bildirdi ki, çox vacib məqamlardan biri yerli istehsalın genişləndirilməsidir.

Vüqar Bayramov

QİYMƏT ARTIMI BİR AZ SƏNGİYƏCƏK

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Azərbaycan hökuməti bu il ölkədə gözlənilən inflyasiya səviyyəsini 13,5 faiz həddində proqnozlaşdırır. Əvvəlki illərlə müqayisədə bu sahədə optimist rəylər səsləndirilsə də, mövcud şəraitdə həm aidiyyəti qurumlar, həm də ekspertlər ehtiyatlı davranırlar.

ANTIİNFLYASIYA TƏDBİRLƏRİ GECİKİR

İqtisadçı Rəşad Həsənov bildirdi ki, inflyasiyanın aşağı düşməməsinin səbəbləri çoxdur: "Prezident tərəfindən 2022-ci ilin fevral ayında Azərbaycanda anti-inflyasiya tədbirləri ilə əlaqədar fərman imzalanıb. Lakin bu fərmanın icrası ilə bağlı gecikmələr baş verdi. 2022-ci il ərzində sadəcə manatın məzənnəsini sabit saxlamaqdan başqa çox ciddi

addımlar atılmadı. Hansı ki, həm təşviq mexanizmləri, həm vergi, gömrük rüsumu alətləri, həm yerli istehsalın dəstəklənməsi, həm daxili bazarda təklif bolluğunun yaradılması inflyasiyaya müəyyən mənada təsir göstərən amillərdir. Yalnız 2023-cü ilin əvvəlində vergi və gömrük rüsumları ilə bağlı müəyyən dəyişikliklər oldu".

ATILAN ADDIMLAR REAL TƏSİR GÖSTƏRƏ BİLMİR

R.Həsənovun sözlərinə görə, inflyasiya dünya ölkələrində də var, lakin onlar vəziyyətdən çıxış yolunu tapa bilirlər: "İnflyasiya qlobal bazarlarda da müşahidə

olunur. Azərbaycan bir sıra sahələrdə idxaldan asılıdır. Bu problem bazarda qiymətlərdə də əks olunur. Bir sıra ölkələr, xüsusən də bazara təsir etmə gücü olan mərkəzi banklar inflyasiya yüksək olanda uçot dərəcəsini artırmaqla tələbin həcmi aşağı salırlar. Yəni, bazara daxil olan pul kütləsini azaldırlar, bazar da tələbi azaldır və bununla da qiymət artımları istiqamətində müəyyən optimallaşmaya nail olunur. Amma bizdə inflyasiyanın strukturunda tələbdən qaynaqlanan təsir səviyyəsi çox aşağıdır. Buna görə də atılan addımlar real təsir göstərə bilmir. Bank sektorunda inflyasiya dövründə kredit portfelinin genişlənməsi və ölkədə pul kütləsinin artımı baş verir".

BİRRƏQƏMLİ İNFLYASIYAYA NƏ ZAMAN NAIL OLACAĞIQ?

Rəşad Həsənov

İqtisadçı vurğulayıb ki, inflyasiya nisbətən zəifləyib: "Hətta, may ayında deflyasiya da baş verib. Proses gedir, amma ciddi nəticənin əldə edilməsini gözləmirəm. Qiymətin optimal

səviyyəsinin müəyyənəlməsi daha çox rəqəbatlı bazarda formalaşır. Bizim bazanın strukturu, statistikası bu ehtimalı zəiflədir. Həmçinin, uçot dərəcəsinin bazara təsiri də çox azdır. Eyni zamanda, hökumət də tədbirlər planında gecikir. Xüsusilə, yerli istehsalın

dəstəklənməsi, rəqəbatlı istehsal mühitinin yaradılması, idxaldan asılılığın azaldılması lazımdır. Bu məsələlərə görə inflyasiyanın azalmasını nisbətən zəif temple müşahidə edirik. Birrəqəmli inflyasiya faizini isə ən yaxşı halda 2024-cü ildə görə bilərik".

Təsisçi
Global Media Group

Baş redaktor
İlham Quliyev

Redaksiya
Baş redaktorun müavini - **Azad Əliyev**
Siyasət şöbəsi - **Bəxtiyar Məmmədli**
Sosial həyat və gənclik şöbəsi - **Aygün Əziz, Zərif Salmanlı**
Mədəniyyət və ədəbiyyat şöbəsi - **Təranə Məhərrənova**
Korrektor - **Vüsal Əliyev**

Texniki şöbə
Kreativ direktor - **Murad Arbay**
Dizaynerlər
Lalə Qasımova, İlham İsmayilov, Aydan Məmmədli
Yayım və satış meneceri
Vadim Manafov

Ünvan
Bakı, Səməd Vurğun 34, AF Mall Ticarət Mərkəzi
Telefon: (012) 525 03 31
kaspiqazeti@kaspi.az

Qəzet Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində qeydiyyatdan keçib.
Lisenzia №022264, Qeydiyyat № V 64
Qəzet redaksiya kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunub.
Sifariş: 1774
Tiraj: 2250
Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

Azərbaycan gender əsaslı cins seçiminə görə dünyada birinci yerdədir. Hazırda ölkəmizdə doğulan 100 qıza 112 oğlan düşür. Yəni ölkəmizdə qızların sayı azalır, oğlanlar çoxalır. Gender əsaslı cins seçimi ölkənin demoqrafik vəziyyətinə və təhlükəsizliyinə mənfi təsir göstərən zərərli təcrübədir.

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

Qonşumuz Səriyyə xalının 4 qızı, 1 oğlu var. İlk qızı dünyaya gələndə sevinib. Birincidən sonra doğulan qızların adını Yetər, Bəsti, Kifayət qoyub. Nəhayət, 4-cü cəhddə oğul övladı olub. Adı Uğurdur. Səriyyə xala Uğurla öz "uğuru"nu qazandığını düşünür. Lakin qızlarını dünyaya gətirərkən, özünü uğurlu qadın hesab etmirdi. Çünki həyat yoldaşının soyadını davam etdirməyə, ona arxa-dayaq olmağa mütləq oğul lazım idi.

Yetərin, Bəstinin, Kifayətin "bəxti" gətirib, dünyaya gələ bilib. Çünki Səriyyə xalının yaşadığı şəraitdə müasir tibbi texnoloji vasitələrə çıxışı yox idi. Lakin bütün qızlar bu 3 qız kimi şanslı deyil...

Təsədüfi deyil ki, Azərbaycan gender əsaslı cins seçiminə (GƏCS) görə dünyada birinci yerdədir. Dünyaya gələn uşaqların cins nisbəti bioloji normaya görə, 100 qıza 102-106 oğlan nisbətindədir. Yəni, heç bir müdaxilə olmazsa, hər 100 qız uşağına 102-106 oğlan doğulur. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə isə hazırda ölkəmizdə doğulan 100 qıza 112 oğlan düşür. Yəni ölkəmizdə qızların sayı azalır, oğlanlar çoxalır.

TƏHLÜKƏSİZLİYİMİZ ÜÇÜN ZƏRƏRLİ TƏCRÜBƏ

Gender əsaslı cins seçimi ölkənin demoqrafik vəziyyətinə və təhlükəsizliyinə mənfi təsir göstərən zərərli təcrübədir. Bu, zorakılıq hallarının artması, iqtisadi tənəzzül və böhranla nəticələnə bilər. BMT-nin Əhali Fondunun hesablamalarına görə, Azərbaycanda doğulan uşaqlar arasında cinsə görə nisbətin ciddi şəkildə pozulması davam edərsə, 2050-ci ilə qədər hər il doğulan oğlan uşaqlarının sayı qız uşaqlarının sayından 12000-15000 nəfər çox olacaq. Kişilərin sayının çoxluğu təhsildə daha kəskin gender fərqi, əmək bazarında qadınların azalması, ölkədə zorakı davranış hallarının geniş yayılması nəticəsində ümumi krimi-nogen durumun ağırlaşması, gəlinqaçırma, erkən nikah, insan alveri və s. kimi mənfi halların artmasına səbəb ola bilər. Təcrübə göstərir ki, birinci uşaq qız olanda, belələrinin bəxti gətirir, 99 faizi həyatda qalır. İkinci uşaq qız olanda 30, üçüncüdə isə 74 faiz abort edilir. Bu da nəticədə cins nisbətinin pozulmasına gətirib çıxarır.

Elgün Səfərov

ÖMÜRLƏRİ ANA BƏTNİNDƏ BİTƏN QIZLAR

**AİLƏLƏRİN QIZ UŞAQLARINDAN
İMTINASININ SƏBƏBLƏRİ**

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyinin ləğvi üzrə Komitəsinin sədr müavini Elgün Səfərov deyir ki, beynəlxalq təcrübə ilə milli təcrübəni müqayisə etsək, Azərbaycanda ən önəmli problem "Reproduktiv sağlamlıq haqqında" qanunun qəbul olunmamasıdır. İkinci problem də reproduktiv sağlamlıqla bağlı xüsusi fənnin tədris olunmamasıdır: "Bəzi insanlar gender əsaslı cins seçimini maddi vəziyyətlə əlaqələndirirlər. Amma apardığımız araşdırmalar göstərir ki, belə deyil. Bizim ölkədə əsas amil qadınların ailədə qayınanaları, anaları, qohumları, həyat yoldaşları tərəfindən təzyiqlərə məruz qalmasıdır. Əgər bir qadının 3 və 4 övladı qızdırsa, ailədə ciddi problemlə üzləşir. Bunlar patriarxal stereotiplərdir və mübarizə aparılmalıdır. Əgər bu, maddi problemdən qaynaqlansa idi, oğlan uşaqları ilə bağlı da belə statistikanı görürdük. Oğlan uşaqları ancaq planlaşdırılmamış hamiləlik olanda abort edilir. Bu da çox azdır. Qız uşaqları isə bəzi ailələrdə məhz qız olduqları üçün arzulanırmı". E.Səfərov deyir ki, belə hallarla mübarizə aparmaq üçün qanunvericilikdə məsuliyyət növü müəyyənəldirilməlidir:

"Məsələn, Cinayət Məcəlləsində müvafiq maddəyə "gender əsaslı cins seçiminin aradan qaldırılması ilə bağlı" cümləsi əlavə olunmalıdır. Buna təhrik edən və həyata keçirən cəzalandırılmalıdır. Qanunvericilikdə abortlarla bağlı bir müddəə var, lakin gender komponenti o maddədə qeyd edilməyib. Bu səbəbdən, onunla bağlı sanksiyalar müəyyən edilmir. Məsuliyyət növü təbiiq edilməsə, biz istədiyimiz nəticəyə gələ bilməyəcəyik. Qız, oğlan uşağı fərqi olmamalıdır. Bu gün qızlarımız var ki, inkişaf etmiş ölkələrdə təhsil alır, işləyir. Onlar bizim səsimizdir. Bu ayrı-seçkiliklə cəmiyyət olaraq mübarizə aparmalıyıq".

**HƏR ÖVLAD HƏM
BƏZƏKDİR,
HƏM ŞƏRƏF**

Mütəxəssislər deyir ki, selektiv abortlara zəmin yaradan əsas faktor stereotiplərdir. Biz hamımız "Qızlar zəif, oğlanlar güclüdür", "Oğul övladı arxa-dayaqdır", "Qızıma oğlum nəzarət edir" kimi gender stereotiplərinin aşındığı cəmiyyətdə böyümüşük. Müasir dövrdə gəlinlərin belinə qırmızı lent bağlandıqda "7 oğul istərim, bircə dəne qız gəlin" ifadəsini eşidir, əl çalır. Yaşadığımız cəmiyyətdə hər birimizin ətrafında öz işinin peşakarı, güclü, cəsarətli, uğurlu, heç kimin arxa-dayaq olmasına möhtac olmayan, özü öz ayaqları üzərində dayanan qızlar mövcuddur. Bizim adlarını tarixə yazdıran qadınlarımız var. Stereotiplər və təzyiqlərdən qorxmayaaraq, arzularının ardınca gedən qadınlar azdırmı? Məsələn, ilk balerina Qəmər Almaszadə kimi. Bu gün Azərbaycan səhnəsinin balet ulduzları Qəmər Almaszadə sənətindən ilham alır. İlk snayper qadın Zibə Qəniyevanı tanıyırmı gender əsaslı cins seçimi edənlər? O, Azərbaycanın qəhrəman əsgəri idi. İkinci dünya müharibəsində diviziyasında ən yaxşı snayper hesab edilirdi. İlk təyyarəçi qadın Leyla Məmmədbəyova öz dövrünün canlı əfsanəsi olub. Valideynlər öz qızlarından cəmiyyətə yeniliklər gətirməyi bacaran potensial liderlər yetişdirə bilirlər.

Yəni qızınızdan imtina etmək əvəzinə, onun xəyallarını gerçəkləşdirməsinə dəstək ola bilərsiniz. Gəlin, patriarxal stereotipləri qıraq, bəşəriyyəti xilas edək. "Hər övlad həm bəzəkdir, həm şərəf" deyək. "Qızını sevməyən dizini döyər" deyək, "7 oğul istərim, bircə dəne qız, gəlin" deyil, "Sağlam övlad istərim" deyək. Çünki qız uşaqlarının hələ ana bətnindən cinsiyyətinə görə ayrı-seçkiliyə məruz qalması, imkan və azadlıqlardan məhrum edilməsindən sadəcə cəmiyyət deyil, ümumilikdə bəşəriyyət itirir.

YOL KƏNARINDA TURİSTSİZ QALAN OBYEKTlər

İsmayilli-Şəki yolunda aparılan təmir-bərpa işləri həmin ərazidə fəaliyyət göstərən turizm obyektlərinin fəaliyyətinə ciddi təsir edib.

Turistlərin sayı kəskin azalıb, gəlir səviyyəsi aşağı düşüb. Ekspertlər sahibkarlara səbirli olmağı məsləhət görürlər.

ZƏRİF SALMANLI
zarifsalmanli@kaspi.az

Bir müddətdir ki, İsmayilli-Şəki yolunda əsaslı təmir-bərpa işləri aparılır. Bu yolla hərəkət etmək xeyli çətinləşib. Bu səbəbdən məlum istiqamət üzrə turistlərin axınında azalmalar müşahidə olunur. Qeyd edək ki, təmir işləri aparılan yol boyunca çoxsaylı istirahət mərkəzləri, təndirxanalar, restoranlar, kafelər mövcuddur. Nəticədə, hər il yay aylarında müştərilərlə dolu olan bu restoranlar, istirahət mərkəzləri indi boş qalıb. Üstəlik, bir neçə gün əvvəl yaşanan sel fəlakəti turizm obyektlərinin vəziyyətini daha da çətinləşdirib. Belə vəziyyətdə tək qazanc yeri turistlər olan obyekt sahibləri nə etməlidir?

TURİSTLƏRƏ ƏVVƏLCƏDƏN MƏLUMAT VERİLMƏLİDİR

Turizm eksperti Ramin Zamanov dedi ki, bu məsələdə tək çarə yolların inşasının yekunlaşmasını gözləməkdir: "Turistlərin səfəri üçün alternativ yollar təklif oluna bilər. Yolsuzluq şəraitinə uyğun nəqliyyat vasitələrindən istifadə də mümkündür ki, səyahətlərini əvvəlcədən planlaşdırmış turistləri ünvana çatdırma bilsinlər. Məsələn, safari tipli nəqliyyat vasitələri seçilə, yaxud piyada keçidlər qoyula bilər. Yollarda təmir işləri aparılırsa, turistlərə əvvəlcədən bu barədə məlumat verilməlidir".

HƏMİN ZONALARDA AKTİVLİK YARANACAQ

Turizm məsələləri üzrə ekspert Ceyhun Aşurov isə bildirdi ki, bu rayonlara hazırda insanlar az üz tutsa da, təmirdən sonra səyahətlərin sayı artacaq: "İsmayilli-Şəki yolunda hazırda təmir-bərpa işləri gedir. İstənilən infrastruktur işləri - yolların bərpa olunması, kommunikasiya xətlərinin çəkilməsi iqtisadi canlanma yaradır. Yolun

təmiri müsbət haldır. Gələcəkdə həmin yerlərin turizm bölgəsi olaraq inkişafına xidmət edəcək. Çünki yol daha rahat, ərazilər daha əlçatan olarsa, həmin yerlərə gedən turistlərin intensivliyi də artar. Bu zonalarda aktivlik yaranacaq, daha çox istirahət mərkəzləri, otellər fəaliyyət göstərə biləcək. Çünki turistlər, əsasən daha əlçatan yerlərə səyahət etməyi üstün tuturlar".

BELƏ VƏZİYYƏTDƏ OBYEKTləRİN İŞLƏMƏYİ ÇOX ÇƏTİNDİR

C.Aşurovun fikrincə, yol təmiri sahibkarları düşünərək indiki vaxta salınmamalı idi: "Yol tikintisi müvəqqəti xarakter daşıyır. Amma yaxşı olardı ki, təmir-tikinti işləri mövsüm vaxtı aparılmasın. Qeyri-mövsümi zamanda olsaydı, sahibkarlara dəyən ziyan daha az olardı. Bu, əslində razılaşdırılmalı idi. Adətən, belə təmir-tikinti işləri sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyəti nəzərə alınaraq mövsüm olmayan vaxtlarda həyata keçirilir. İnsanların istirahətə getdiyi dövrdə qazıntı işlərinin aparılması fonunda obyektlərin işləməsi çox çətindir. Ancaq mövcud şəraitdə atıla biləcək başqa addım yoxdur".

Ceyhun Aşurov

"ZİYANI ÖZ HESABLARINA QARŞILAMALIDIRLAR"

İqtisadçı düşünür ki, sahibkarlar səbirli olmalı və ziyanı öz hesablarına qarşılamalıdır: "Sahibkar həmişə pul qazanacaq" deyərək bir qayda yoxdur. Nəzərə alaq ki, yol da çəkilməlidir. Çünki

çəkilən yoldan həmin sahibkarlar da faydalanacaq. İnsanlar yeni yoldan istifadə edəcək və həmin sahibkarlara da xeyir verəcək. Bu halda insanların daha çox gəlməsi nəticəsində sahibkar əksinə, qiyməti daha da qaldıracaq. Bu, təbii

biznes prosesidir. Onlar belə nüansları öz hesablamalarında nəzərə almalıdırlar. Sahibkarlar mövcud vəziyyətdə bu ziyanı öz ehtiyatları hesabına kompensasiya etməlidir".

Xalid Kərimli

"HEÇ KİM BİZNESİN RİSKLƏRİ OLDUĞUNU FİKİRLƏŞMİR"

İqtisadçı Xalid Kərimlinin sözlərinə görə, sahibkarlıq fəaliyyətində belə hallar çox baş verir: "Həmişə soruşulur ki, niyə mövsüm vaxtı qiymətlər daha baha olur. Amma heç kim biznesin riskləri olduğunu fikirləşmir. Sahibkar obyektədən 3 ay pul qazanır, amma 9 ay müştərisi olmur. Sahibkar hər bir halda obyektin xərclərini ödəməlidir. Qiymətlərin baha olduğunu deyəndə onların problemlərini düşünmürük. Bu məsələ sahibkarın öz problemidir. Yol çəkilir, yaxud sel gəlib deyərək, onlara büdcədən yardım edilməsindən söz gedə bilməz. Çünki bu, büdcə təyinatına uyğun deyil. Güzəştli kreditlər verilməsini də deyərək bilmərik. İnsanlara satışı kompensasiya etmək üçün kredit vermək ədalətli çıxış yolu deyil".

BU DÖVRDƏ SAHİBKARLAR PUL QAZANMAYACAQ

X.Kərimli qeyd etdi ki, sahibkarların tək yolu insanları həvəsləndirməkdir: "Bu obyektlərin dövryyəsi tam olaraq aşağı düşməyəcək. Çünki, vətəndaşlar yenə də alternativ yollardan istifadə edərək, bir az artıq məsafə qət edərək həmin ərazilərə gedə biləcəklər. Amma, yol çəkilən hissədəki sahibkarlar satış dəyərinin itirilməsindən əziyyət çəkəcək. Onlar bu prosesdə aksiyalar həyata keçirə bilərlər. Qiymətləri maksimum ucuzlaşdırmalıdırlar ki, vətəndaşlar həvəsləndirmə yolu ilə gəlsinlər. İnsanlar fikirləşsinlər ki, "pis yolla gedəcəyəm, amma daha ucuz şəkildə istirahət edəcəyəm". Təbii ki, bu müddətdə sahibkarlar pul qazanmayacaq, hətta ziyana da gedə bilərlər".

Ramin Zamanov

CƏRİMƏ OLMADI, AMMA SİĞORTA DA YOXDUR

Əmlakın icbari sığortası məsələsi yenidən gündəmədir. Cərimələrin tətbiq ediləcəyi bildirilir. Lakin sənədsiz evlər problemi bu məsələni daha da qəlizləşdirir.

AYGÜN ƏZİZ
aygunaziz@kaspi.az

İyunun 1-dən əmlakını sığorta etməyənlərin cərimələnəcəkləri barədə xəbərlər yayılsa da, təsdiqini tapmadı. Vətəndaşların əksəriyyəti isə hələ ki, könüllü şəkildə evlərini sığorta etməyə meyilli deyil. Bəs bu problem necə həll edilməlidir?

Məlumat üçün bildirək ki, daşınmaz əmlakın icbari sığortası illik Bakı ərazisində 50 manat, Gəncə, Sumqayıt və Naxçıvanda 40 manat, digər rayonlarda isə 30 manatdır. Hər hansı bədbəxt hadisə zamanı vətəndaşa ödəniləcək sığorta məbləği Gəncə, Sumqayıt və Naxçıvanda 20 min manata qədər, Bakıda 25 min manatdır. Digər yaşayış məntəqələrində bu məbləğ 15 min manat müəyyən olunub.

DÖVLƏT BU İSTİQAMƏTDƏ YUMŞAQ SİYASƏT YÜRÜDÜR
Sığorta mütəxəssisi İlkin

İbrahimov deyir ki, "İcbari sığorta haqqında" qanun 2011-ci ildən qüvvədədir. Mütəxəssisin sözlərinə görə, qanunla hüquqi və fiziki şəxslərə məxsus tikililərin, yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinin, yaşayış evləri və binalarının, mənzillərin, habelə dövlət əmlakının sığortası icbaridir: "Sadə dildə desək, daşınmaz əmlakınız varsa, məcburi şəkildə sığortalamalısınız. Etməsiniz, İnzibati Xətalər Məcəlləsində sanksiya nəzərdə tutulub. Sığortaçı ilə icbari sığorta müqaviləsinin bağlanmamasına görə fiziki şəxslər 30 manat, vəzifəli şəxslər 80 manat, hüquqi şəxslər isə 200 manat məbləğində cərimə edilir. Şəxs bu maddədə nəzərdə tutulmuş icbari sığorta müqaviləsinin bağlanmamasına görə inzibati məsuliyyətə cəlb olunduqda, 20 gün ərzində

icbari sığorta müqaviləsinə bağlamalıdır. Əks təqdirdə, bu müddətdən sonra yenidən cərimələnir. Lakin onun tətbiqi üçün inzibati protokolun forması yoxdur. Əgər bizə cərimə tətbiq edirlərsə, mütləq hansısa sənəd əsasında olmalıdır. Hazırda isə o sənədin nümunəsi yoxdur. Bunu da Nazirlər Kabineti təsdiq etməlidir. Yəni, dövlət bu istiqamətdə yumşaq siyasət yürüdü. Hələlik, cərimə tətbiq etməyə lüzum görmür".

SİĞORTA ŞİRKƏTLƏRİNƏ ETİMAD YOXDUR

Ekspert deyir ki, iyunun 1-dən cərimələnmənin olacağı haqqında məsələnin gündəmə gətirilməsi manipulyasiya idi: "12 ildir bu məsələlərə görə inzibati protokol yazılmır. Lakin ötən aydan etibarən kütləvi informasiya vasitələrində manipulyasiya mahiyyəti daşıyan çıxışların şahidi olduq. Sığorta şirkətləri sosial şəbəkələrdə insanlara cərimələnəcəkləri ilə bağlı çağırışlar edirdilər. Burada qanunsuzluq yoxdur. Onlar öz üsulları ilə vətəndaşları əmlaklarını sığortalamağa təşviq edirlər. Təəssüflər olsun ki, sığorta şirkətləri vətəndaşlarla öz aralarında etimad yarada bilməyiblər. Ona görə də vətəndaşlar sığorta etməyi düşünmürlər. Şirkətlər də çıxış yolunu cərimədə görürlər. Amma sığorta şirkətləri daha yaxşı formada sığorta kompensasiyaları verməklə, normal xidmət

göstərməklə inam qazana bilərdilər. Təəssüf ki, hələ də vətəndaşların incidildiyi məqamlar var".

SİĞORTA EDƏNLƏRİN NARAZI QALDIĞI MƏQAMLAR

Mütəxəssis deyir ki, vətəndaşları təşviq etmək üçün daha yaxşı ideyalar ortaya qoyulmalıdır: "Məsələn, eviniz sığortalanıb və sığorta hadisəsi baş veribse, sığorta şirkətinə müraciət edirsiniz. Sənədlərin siyahısı "İcbari sığortalar haqqında" qanunun 17-ci maddəsində qeyd olunub. Amma o siyahıda "digər arayışlar da istənilə bilər" adlı qeyd var. Bu hissədə sığorta şirkəti ürəyi istədiyi qədər vətəndaşdan arayış tələb edə bilər. Bu zaman vətəndaş ödənişini alana qədər get-gələ salınır. Bu məsələnin həll yolu üçün nə Mərkəzi Bank, nə də sığorta şirkətləri normal ideyalar vermirlər. Müştəri qazanmaq üçün ən yaxşı üsul keyfiyyət və xidmətdə razılıqdır".

İLK NÖVBƏDƏ SƏNƏDSİZ EVLƏRİN TALEYİ BƏLLİ OLMALIDIR

Sual olunur, əgər daşınmaz əmlakın icbari sığortası məcburidirsə, İnzibati Xətalər Məcəlləsində sanksiya nəzərdə tutulubsa, cərimə etmək üçün

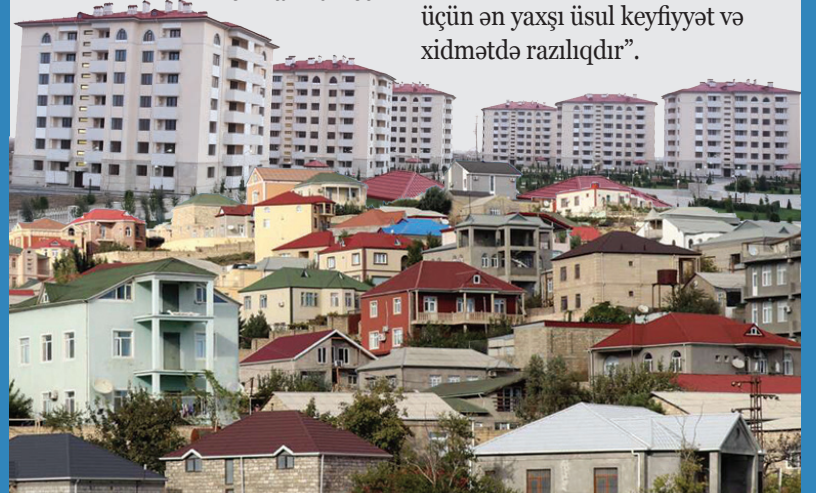
protokol forması nə üçün hazırlanmır? Mütəxəssis vurğulayır ki, bunun səbəbi sənədsiz evlərin çox olmasıdır: "Ölkəmizdə

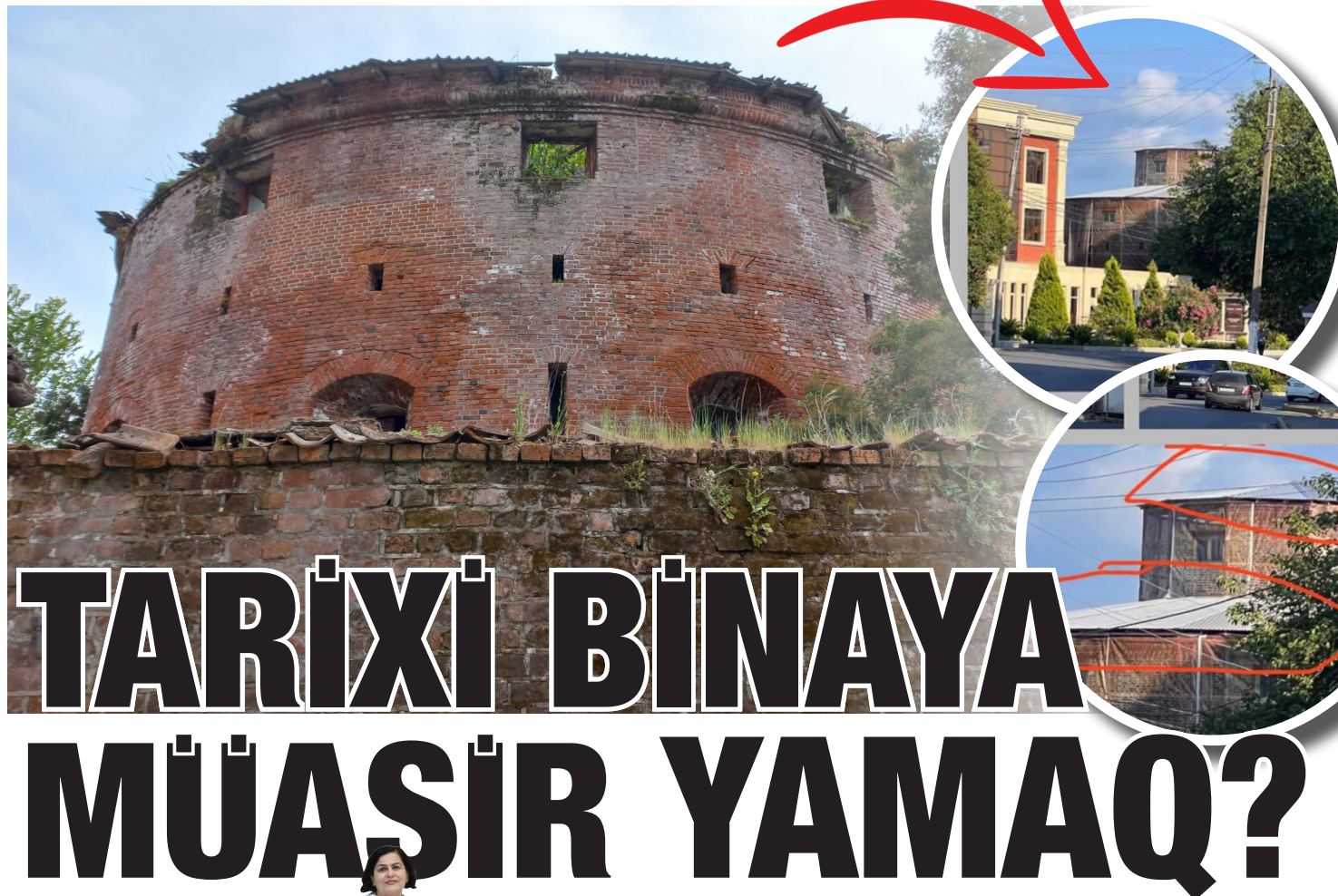
1 milyona yaxın daşınmaz əmlakın sənədləri yoxdur. Bu məsələ çox həssasdır. Digər tərəfdən, iyunun 1-dən İcbari Sığorta

Bürosu bəyan etdi ki, Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti arasında elektron mübadilə həyata keçirilməyə başlayıb. Yəni, İcbari Sığorta Bürosu artıq sığortasız evlərin siyahısını görür. Bu məsələdə bir addım qalır, o da sığorta etməyənləri cərimələmək. Cərimə tətbiq edəcək orqan nə İcbari Sığorta Bürosu, nə Əmlak Xidməti, nə də Mərkəzi Bankdır. Müvafiq yerli icra hakimiyyəti orqanları, yaxud nümayəndəlikləri protokol tərtib etmək səlahiyyətinə malikdirlər. Lakin onlar da hələ ki, gözləyirlər. Çünki sənədli evləri cərimələyib, digərləri haqqında heç bir tədbir görülməməsi ədalətli deyil. Dövlət bunu nəzərə alır. İlk növbədə sənədsiz evlərin taleyi həll olunmalıdır, sonra cərimə məsələsi müəyyənləşməlidir".

İlkin İbrahimov

TARIXİ BİNAYA MÜASİR YAMAQ?

Lənkəran şəhərində yerləşən Dairəvi qalada aparılan işlər narazılıqlara səbəb olub. Tarixi qalanın damının müasir dəmir örtüklə örtülməsi birmənalı qarşılanmayıb. Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti isə narahatlıq üçün əsas görmür.

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA
aranamaharramova@kaspi.az

Lənkərandə yaşı əsrlərlə ölçülən bir qala var. Adına Zindan qalası və ya Dairəvi qala deyilir. Bu qalanın çox maraqlı tarixi var, XVIII əsrdə tikilmiş Lənkəran qalasının bir hissəsidir. Dairəvi qala və ona bənzəyən ikinci tikili isə Lənkəran Mayakıdır. Hər iki tikili vaxtilə şəhərin müdafiəsində qala sisteminin cənub və şimal dayaq məntəqələri rolunu oynayıblar. Mənbələrə görə, hər iki qala Lənkəran qalasının dayaq məntəqələri kimi Nadir şahın əmri ilə tikilib. Rus işğalından sonra Lənkəran qalası dağıdılıb, hərbi qala ləğv edilib və qalanın dayaq məntəqələri də bir-birindən aralı düşüb.

1869-cu ildə şimal dayaq məntəqəsi olan qalanın başına fənər quraşdırılıb və binadan mayak kimi istifadə edilməyə başlanılıb. Hazırda həmin mayak

Xəzər Dəniz Gəmiçiliyinin tabeliyindədir.

STALİNİN HƏBSİDƏ YATDIĞI QALA

Cənub dayaq məntəqəsi olan Zindan qalanın (hündürlüyü 20 metr, diametri 72 metr) statusu isə zaman-zaman dəyişib. Qala 1869-cu ildən 1959-cu ilə qədər həbsxana kimi istifadə olunub. Məhz buna görə də qalaya "Zindan qala" deyilir.

Tarixi qalada həttə 1903-1904-cü illərdə poçt qatarını qərarət etdiyinə görə həbs olunan İosif Stalin də dustaq olub. Lakin sonradan yoldaşlarının köməyi ilə həbsdən qaça bilib. Həbsxana 140 nəfər üçün nəzərdə tutulsa da, qalada 310 nəfərə qədər məhbus saxlanılıb. Dustaqlar buraya Dairəvi qala ilə Mayak arasında olan gizli yeraltı yol ilə gətirilmişlər. Bu yeraltı yolda iki nəfər sərbəst hərəkət edə bilirmiş. Sonradan həmin yol yeraltı sularla dolduğuna görə hazırda istifadəsi mümkün deyil.

1970-1990-cı illərdə qalada tikiş sexi fəaliyyət göstərmiş.

MÜHAFİZƏ ALTINDA OLSA DA...

Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli, 132 sayılı qərarı ilə Dairəvi qala memarlıq abidələri siyahısına daxil edilərək dövlət tərəfindən mühafizə olunur.

Qala 2006-cı ildə "Regionların sosial-iqtisadi inkişafı planı"na əsasən təmir olunub. Əsaslı təmir iki il davam edib. Təmindən sonra qalada şəkil qalereyası yerləşib.

2015-ci ilin fevral ayında güclü qar yağması nəticəsində qalanın dam örtüyü dağıldığından tarixi abidə qəzalı vəziyyətə düşüb. Sonrakı illər ərzində isə qala ümumiyyətlə, yaddan çıxıb və baxımsız vəziyyətə düşüb.

Sonradan tarixi abidənin yenidən bərpası Mədəniyyət Nazirliyində 2020-2023-cü illərdə dövlət büdcəsindən əsaslı vəsait qoyuluşu hesabına icrası nəzərdə tutulan layihələrin siyahısına daxil edilib.

QALAYA UYGUN OLMAYAN DAM ÖRTÜYÜ

Qeyd edək ki, "Dairəvi qala"nın baxımsız vəziyyəti ilə bağlı sosial şəbəkələrdə paylaşımlardan, yerli sakinlərin narazılığından və əlaqədar qurumlara çoxsaylı müraciətlərdən sonra Mədəniyyət Nazirliyi qalanın təmirinə yenidən diqqət yönəldib. Bu ilin may ayından qalada başlanan təmir işləri hazırda davam edir.

Ancak tarixi qalanın damının müasir dəmir örtüklə örtülməsi ilə bağlı sosial şəbəkələrdə paylaşımlar diqqəti cəlb edir. Sosial şəbəkə istifadəçiləri XVIII əsr qalasının damına müasir dəmir örtüyün vurulmasını tikiliyə yamaq kimi qiymətləndirir, bunun qalanın tarixiliyinə xələl gətirdiyini bildirirlər. Sosial platformalarda "Görünür, qalanın tarixi tikili olduğunu bilmirlər" kimi fikirlər yer alıb. Əslində tarixi abidələrin əsaslı təmiri və restavrsiyası zamanı tikilinin keçmiş görkəminin qorunub saxlanması əsas tələblərdəndir.

Azərbaycanın İşğal Olunmuş Ərazilərindəki Tarix və Mədəniyyət Abidələrini Müdafiə Təşkilatı İctimai Birliyinin sədri Faiq İsmayilov tarixi abidələrin bərpasında bu cür halların yolverilməz olduğunu bildirir: "Tarixi abidənin bərpası tamamilə fərqli həyata keçirilir. Çünki bərpa olunan zaman həmin abidənin tarixi, yeri, istifadə olunan materialların hamısı nəzərə alınmalıdır. Bərpaya başlayarkən materiallar laborator analizdən keçirilməlidir. Tikinti materialları harada istehsal olunubsa, həmin ərazilərdən əldə etmək lazımdır. Ən azından Lənkəran-Astara və ya Lerikdə bu tip kirəmitlər istifadə olunur. Həmin materiallardan qalanın dam örtüyündə istifadə etmək olar. Dəmir örtük isə tarixi qalaya qətiyyənlə uyğun deyil". F.İsmayilov məsələnin həllinə birbaşa aidiyyəti olan qurumun - Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidmətinin fəaliyyətini qənaətbəxş hesab etmir: "Səbəb bu qurumda mütəxəssislərin yoxluğu. Ümumiyyətlə, son onillikdə Azərbaycanda bərpaçılar hazırlanmır. Nə bir peşə məktəbi və ya ali məktəbdə belə bir fakültə yoxdur ki, bərpaçılar hazırlansın və onların abidədən anlayışı olsun. Bu da bu tip problemlərin ortaya çıxmasına səbəb olur".

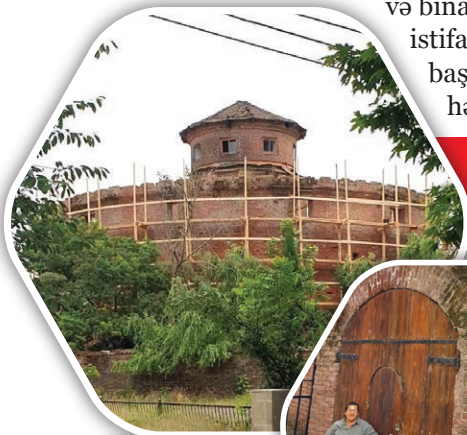
MÜVƏQQƏTİ DAM ÖRTÜYÜ?

Problemlə bağlı sorğumuzu cavablandıran Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti isə narahatlıq üçün əsas görmür: "Bir neçə il öncə Lənkəran şəhərində yerləşən Dairəvi qalanın

(Zindan qala) dam örtüyünün çökməsi nəticəsində abidə qəzalı vəziyyətə düşüb. Hazırda daxili imkanlar hesabına qalanın

ətrafında və içərisində təmizlik, abadlıq işləri görülür, qalanın mühafizəsi istiqamətində zəruri tədbirlər həyata keçirilir. Həmçinin aparılacaq bərpa işlərinin başlanılmasına qədər tarixi tikilinin təbii təsirlərdən, yağıntılardan qorunması məqsədilə qalanın damı müvəqqəti örtüklə əvəz olunub".

Xatırladaq ki, tarixi binaların orijinal görkəminin qorunub saxlanması və ya bərpası xüsusilə mövcudluğu tarixi əsrlərlə ölçülən şəhərlərdə yüksək qiymətləndirilir. Təcrübələr göstərir ki, qorunan, bərpa və ya təmir olunmuş tarixi tikililər turistləri cəlb edir, bölgəyə marağı artırmaqda böyük rol oynayır.

QƏRAR İLDƏN-İLƏ DAHA ÇOX EFFEKT VERƏCƏK

Mütəxəssislər hesab edir ki, qərar azərbaycanlı futbolçuların Türkiyəyə yolunu açacaq. Ancaq bu, daha çox növbəti mövsümlərdə effekt verəcək.

Azərbaycanın ilk və hələ ki, yeganə rəsmi FIFA lisenziyalı futbol agentı Vaqif Heydərlinin sözlərinə görə, yeni qərar siyahıya daxil olan ölkələrdə futbolun populyarlaşmasına təkan verəcək:

“Türkiyədə bir dəfə belə təcrübə olmuşdu. Həmin zaman qərar I Liqaya aid idi. Bir mövsüm azərbaycanlı futbolçular legioner sayılmadılar, ancaq sonra dayandırıldı. Son vaxtlar yenidən bunun üzərində iş gedirdi. Daha çox hüquqi tərəfləri araşdırılırdı. Bunun tam olaraq necə tənzimləndiyini bilmirəm, amma hər halda qərar qəbul edildi. Düşünürəm ki, müsbət addımdır. Təsirləri mütləq olacaq. Ola bilsin ki, ilk mövsümdə çox da hiss olunmasın. Amma zaman keçdikcə müsbət mənada təsirləri olacaq. Bu, futbolun populyarlığı, göz önünə çıxması kimi amillərdə rol oynayacaq. Futbolçularımız artıq bir az daha şanslı olacaqlar”.

Türkiyə Futbol Federasiyasının (TFF) İdarə Heyətinin iyunun sonlarında qəbul etdiyi qərara görə, klublar növbəti mövsüm bir neçə türk ölkəsindən olan bir futbolçunu yerli statusda oynada bilərlər. Qərar Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Özbəkistan və Türkmənistana aiddir.

AZƏRBAYCANLI FUTBOLÇULARIN TÜRKiYƏYƏ YOLU AÇILIR

Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyası (AFFA) ilə TFF arasında türk komandalarının növbəti mövsüm bir neçə türk ölkəsindən olan bir futbolçunu yerli statusda oynada biləcəyi ilə bağlı qərarın müzakirəsi 2020-ci ildən başlamışdı. İki ölkə arasında siyasi, sosial, iqtisadi, hərbi və digər sferalarda son illərdə daha da dərinləşən yaxınlaşmanın futbol təsərrüfatında əksi bu ilə təsadüf etdi. Martda Bakıda “Qarabağ”la “Qalatasaray” arasında xeyriyyə oyunu keçirildi. Mayda “Beşiktaş”ın Azərbaycana səfəri baş tutdu və “qara qartal” “Sabah”la üz-üzə gəldi.

HƏLƏLİK BİR TRANSFER BAŞ TUTUB

Qərardan sonra adı siyahıda olan ölkələr arasında daha çox qazaxıstanlı oyunçuların Türkiyəyə gedişi gündəmə gəlib. Moskva ÇSKA-sında oynayan Baxtiyor Zaynutdinovun adı “Beşiktaş”, digər Rusiya klubu “Zenit”də çıxış edən Nurali Alipin adı isə “Trabzonspor”la yanaşı çəkilir. Super Liqa təmsilçilərinin bu oyunçulara marağının artmasında

onların legioner sayılmamasının həlledici rol oynadığı bildirilir.

Bu yay Azərbaycandan Türkiyəyə ilk transfer Coşqun Diniyevin keçidi olub. O, yenicə müqavilə imzaladığı “Səbail”i I Liqa təmsilçisi “Ümraniyespor”a dəyişib. 2020-ci ildən “Neftçi”də çıxış edən Mert Çelik isə “Bandırmaspor”un formasını geyinəcək. Onun həm də Türkiyə vətəndaşlığı var.

İnsayder məlumatlarına görə, Türkiyə klubları bir neçə azərbaycanlı futbolçuya ciddi maraq göstərirlər. Məsələn, “Eyüpspor” “Neftçi” ilə müqaviləni yeniləyən Emin Mahmudovu heyətinə qatmaq üçün cəhdlər göstərib. Transfer pəncərəsinin sonuna qədər qardaş ölkəyə yollanacaq futbolçularımızın sayının artacağı gözlənilir.

KEYFİYYƏT LAZIMDIR...

Menecer bildirir ki, bu, azərbaycanlı oyunçular üçün şansıdır, ancaq onlar keyfiyyətlərini artırmalıdır:

“Futbolçularımızın Türkiyəyə axını gözlənilir. Super Liqa və I Liqanın bəlli səviyyəsi var. Əvvəllər həvəskar liqada belə qərar var idi və bir çox oyunçu ora üz tuturdu. Amma indi hər futbolçu gedə bilməyəcək. Məsələn, ondadır ki, Azərbaycanda da futbolçu qıtlığıdır. Türkiyədən təklif alan milli üzvləri var. Ancaq eyni zamanda onlar burada top-klublarda oynayır və yüksək əməkhaqqı alırlar. Türkiyədə oynamaq üçün keyfiyyət lazımdır. Hər Azərbaycan pasportu olan futbolçunu götürməyəcəklər. Keyfiyyət amili ortaya çıxacaq”.

FUTBOLÇULARIN MÜQAVİLƏSİNİN OLMASI ŞANSI

AZALDIR

V. Heydərlinin sözlərinə görə, qərar qəbul edildikdən

sonra Türkiyə klublarında azərbaycanlı futbolçulara maraq artıb:

“Bildiyim qədər çox oyunçumuza maraq var. Sadəcə, burada maliyyə məsələsi ortaya çıxır. Türkiyə klubları son dövrlərdə maddi baxımdan çətinlik yaşayırlar. Əksəriyyəti futbolçu transferinə pul xərcləmək istəmir. Azərbaycanda da Türkiyədə oynamaq bacarığı olan futbolçuların böyük əksəriyyətinin klubları ilə müqavilələri var. Sərbəst olanda şans daha çox olur, müqavilə isə şans azalır. Məncə, bir çox futbolçumuzda hazırda bu maneə var. Ancaq qərardan sonra maraq artıb. Müqaviləsi bitdikdən sonra bir çox futbolçu rahat gedə bilər. İldən-ilə say daha da artacaq”.

Yekunlaşdırsa, qərar kifayət qədər progressivdir. Bu, ölkə xaricinə çıxmaqda və legioner kimi uğurlu olmaqda çətinlik çəkən azərbaycanlı futbolçular üçün kifayət qədər böyük şansıdır. İndi vacib olan onların komfort zonalarından uzaqlaşma istəyidir.

VAQİF HEYDƏRLİ